

Uroš Župančič:

Preko ledenih strmin iz Velike Dnine do Peričnika.

Nekoč so se bali snežnih vrhov; tudi solnca so se bali ljudje. Zasnežene in zaledenele gore pa so prav v žaru solnčnih žarkov božansko lepe.

V soboto popoldne so se ustavile na glavah plazu v Lipnem Strugu težko naložene sani. Starec, zagorel in žilav ko grča, je globoko zajel sapo, klobuk si je porinil na tilnik, z drugo roko pa si je obrisal potno čelo in popravil mokre, dolge lase, ki so mu silili na košate obrvi. Srečala sva se. »Je težko?« sem ga vprašal. »Je!« mi je odgovoril in globoko zadihal. Mislil sem, da mu ni za razgovor; pa sem se zmotil. Ko sem usmeril korak naprej, me je opozoril: »Juga je v zraku — slabo boste imeli jutri.« Za čas se je okrenil nazaj v smer, od koder je prišel, stegnil rjavo roko in pokazal gor na grebene Križke stene, Razorja, Mlinarice in Prisojnika, »le pogledjte, kako sili čez robe. Čeprav zgoraj vleče sever in so robje visoki — juga danes ali jutri ne zadrži nihče.« — Rad bi mu dal za pipo tobaka ali za frakelj zelenega v zahvalo, pa ni bilo ničesar pri roki. Saj preprostem človeku tudi dobra beseda v zahvalo veliko odleže. Pomagal sem mu še premakniti in izpeljati sani ven iz struge. »Zbogom in srečno pot!« sva si želela in šla sva vsak gotovo enakih misli v svojo smer.

Kmalu, ko sem se začel vdirati v južni sneg, sem si navezal krplice in sem začel dvomiti v vreme in verovati v domačinove besede. Mnogokrat sem že poslušal pametne besede iz ust starih gorjanov — rad sem se razgovarjal z njimi — koristilo mi je. Široko in globoko gaz sem delal po Gruntovnici navzgor. Ko sem na robu Velike Dnine počival in se krepčal, sem videl, da je jug močnejši od grebenov in severa. Megle in oblaki so se pričeli spuščati po stenah iz Trente na kranjskogorsko stran.

Tudi prav! Bom pa lenaril v bivaku, če bo skrajno slabo vreme. Ubral sem jo k steni Velike Ponce, ki je na njeni polici varno zasedran bivak. Kar izmišljal sem si, da moram biti len. Komaj sem odprl vrata in si žejo privezal s kislimi jabolki in čokolado, sem se

vdal brezdelju. Sedeč na krpljah pred vrati bivaka, toplo oblečen, sem užival. Solnce je pravkar doseglo oblake, gnane po jugu. Rob je rdečel; polagoma je i ta rdeča barva bledela, čim dalje je solnce tonilo tja preko Trente za Jalovec in Mangrt. Poševni solnčni žarki so obsevali mrzle robove in stene Škrlatice in Rakove Špice v višjih legah, niže doli pod menoj v Krnico pa je legal teman in mrzel mrak. Kako čudna je narava v takih večerih: čutil sem toplino rdečih žarkov gori po vrhovih, okoli mene in pod menoj v plazeh in gozdu ter stenah Prisojnika in Razorja pa je vladal čuden, meglenoleden mrak.

Ta večer mi je bil silno lep. Sam sem bil sredi snega in sten. Še nikoli nisem gledal gorá v zimi tako visoko in lepo zasneženih. Prav ta večer je vse žarelo in se umivalo v prečudni svetlobi. Ljudje so me svarili — često sem jim podlegel, ko so mi dejali, naj ne hodim sam v zasnežene gore. A prišel sem do velike resnice prav letos, ko sem sam obiskal gore, da še nikoli nisem videl in doživel toliko ko to zimo. Sam — nemoten se človek vdaja vse lepšim mislim nego v družbi. Pravi alpinist svojih zmožnosti ne nosi na javni trg in se ne ponaša s tem, da je prvi. Vsak lahko pride za nami ali hodi pred nami, uživa in se bori za isto stvar! Nihče ne bo prikrajšan, niti oni ne, ki pride poslednji. Narava da vsakomur, kar si zasluži.

Zatopil sem se v spomine. Nisem opazil, da žarki niso več rdečeli robov. Potegnil je hladan veter, ki me je zbudil v sedanjost. Na nebu so zažarele prve zvezde — mrak je zajel doline in pa Veliko Dnino in mene. Zginile so dolge sence, ki so se še malo prej črtale v belino snega. Poprej so enakomerno padale kaplje s stene na pločevinasto streho bivaka — dajale so takt življenju — a večerni hlad jih je zamrznil. Kmalu sem zaspal.

Svež sem se rano zjutraj prebudil. Vreme? Sever in grebeni so še vedno zadržali naval juga, megle in težki oblaki so ležali tik nad grebeni mirno in čakali premoči. Naglo sem popravil prenočišče, kajti hiteti bo treba, če hočem še danes preko vrhov in sneženih streh tja na zelene senožeti Višeka in k vodam Peričnika.

Po trdem snegu sem šel naglo navzgor po Dnini — kmalu sem bil v strmini pod škrbino med Oltarjem in Veliko Ponco. Tja sem moral priti. Mrak je še bil, ko sem se dvigal proti škrbini. Na grebenu se bojujejo vetrovi za oblast. Umaknil sem se za stop niže in si počil. Treba si je bilo topleje zapeti obleko, kapo pritrditi in rokavice zategniti do komolcev. Ko sem se dvignil na greben, sem čutil mraz v obraz. Videla se je razlika vetrov: na strani Dnine je odjuženi sneg preko hladne noči pomrznil, doli v Martuljku pa so se lesketali pravi kristali pršiča. Pozdravil me je suhi sneg, zagnan po vetru v obraz. Uvidel sem, da prav po grebenu ne bo šlo dalje, preveč sem lovil sapo in preveč so me ledene igle bičale v lice. Treba bo iskati prehoda v zavetju. Na strani Dnine nisem upal na uspeh, preko zaledenelih, lahkkih sten. Spustil sem se za višino telesa v Martuljkovo stran in po globokem pršiču prodiral dalje. V začetku

je še šlo, ko sem ga gazil do kolen; kmalu pa sem prišel pod steno in treba je bilo prečiti nazaj na greben. Občutil sem s cepinom pod seboj rahlo plast pršiča, nato led in gladko ploščo. Previdno sem prečil; noge sem popolnoma razbremenil z lastno težo, pazljivo sem dosegel greben. Po njem sem v zatišju stene laže napredoval. Hitel sem proti vtihu — solnce me je vabilo — prav dobro me je mrazilo tu v jutranjem hladu; z grebena sem na levo prestopil v žleb, ki privede na vrh Oltarja. Vedel sem, da se v žlebovih nabere na globoko snega, zato se sigurno napreduje. Vse bi bilo v redu, če bi solnce sijalo i na severni strani. Pristop na vrh in k solncu so mi po vsem grebenu zapirale viseče velike snežene strehe. Vse sem pregledal — nikjer brez njih. Kar po žlebu sem šel tik pod nje — suhe so bile in viseče — iz žleba sem prečil na njegovo desno stran in ves srečen sem preko ne preveč prevesne strehe zagledal nov svet, proti Triglavu in solncu. Z rokami sem se naslonil na streho, z nogami pa sem izbil dobra stojišča na severni strani. Tako sem slonel precej časa in gledal.

Mogočno so se mi črtali v oblake velikani, megle so pritiskale skozi Luknjo v dolino. Očak je imel sijajno krono meгла. Preko ledenika se je črtala solnčna svetloba. Prav blizu mene, nad menoj proti vzhodu, je žarelo solnce. Vstal sem in se dvignil na vrh strehe — tako radosten, kot da bi hotel objeti solnce in vso krasoto okoli sebe. Pel sem to jutro — pobožen sem bil — prazničen. Stal sem na ozkem grebenu napihanega snega, bog ve koliko pod menoj je počivala škatlica z redkimi podpisi. Pogled na dninsko stran — kot bela zibelka se stala pod menoj Krnica — jasno se je črtala po sredini nje moja gaz, ki se je izgubila tam za stenami Ponce — da, prav tam je gostoljubni bivak. Krnica daleč spodaj je še snivala v hladnem somraku. Prisojnika ni bilo videti, zadelan je bil z velikansko sivo, oblačno gmoto. Prav tako Za Ak in v ves Martuljek iz globine ni bilo videti, vse se je poglobilo v mrak. Vrata so bila pol jasna, polovico pa so jih zajele megle skozi Luknjo in Križke Pode. Proti vzhodu tja preko Dovškega Križa in Kukove Špice ter Možaklje pa se je jasno videla Gorenjska ravan z belimi vasmí in s srebrnim trakom sredi polj — z našo Savo. Prav daleč, kjer je bilo solnce, so se pa proti njemu dvigali Savinjski velikani. Oj zemlja slovenska — naša zemlja!

Veselo sem zavriskal, pa sem se moral umakniti nekaj metrov po ostrem grebenu proti severu. Na desno stran sem se po žlebu spustil po trdem snegu in že sem okoli skale v dolgem loku sigurno zarezal v trd sneg vijugo na Grlo. Da, pred tremi meseci sem bil tu — kakšna razlika! Kako je takrat neusmiljeno brilo — kako je silil mráz skozi toplo obleko in skozi kožo v kri. Danes pa sta solnce in jug odtajala ivje s skal, mene samega pa je ogrevalo solnce, da sem volneno kapo in rokavice potlačil v malho, rokave pa sem si zavihal visoko nad komolce. Veter je bril tedaj in metal sneg ter podil megle, da sva se komaj znašla s tovarišem, nič nisva videla. Pa je bilo takrat tudi lepo in uživala sva v mrazu in viharju, kakor danes v solncu in razgledu.

Nisem se dolgo mudil; dalje z Grla na levo do žlebu, cepin pod roko in smuk navzdol. Kmalu sem bil v dosegu vetra — razgreta kri ga je naglo občutila. Toliko da sem dosegel globel, že sem jo ubral na levo po žlebu, po katerem sem nameraval priti na Dovški Križ.

Da bi z Grla kar po grebenu šel dalje na Križ, mi ni kazalo. Zakasnil bi se, videti je bil težek. Torej skozi žleb sem jo usmeril po ledenem snegu navzgor — čutil sem, da je sever zopet skušal priti do veljave. Nekajkrat mi je puhnil nasproti in me prisilil, da sem se sklonil še z rokami k snegu in sem le bolj leže napredoval. Tako sem zmanjšal ploskev, v katero bi se upiral oster sever, in obenem povečal stabilnost. Ko sem pa iz žleba izstopil na odprto planjo, se je jačina še bolj odkrito pokazala; kar zavrtelo me je in že sem neprostovoljno lovil ravnotežje po snegu. Sedaj sem se udril na strmem pobočju v mehko plast, sedaj zopet me je neslo po trdi skorji. Včasih pa je veter odtrgal kje na grebenu del zmrzle skorje, jo dvignil visoko v zrak, da je čudno pela, jo zopet treščil ob tla, jo razdrobil in zopet dvignil in nekajkrat vrgel meni v telo. Čeprav sem moral resno paziti na ravnotežje, sem se veselil.

Čim bliže sem bil grebenu, tem jače me je odbijal severnjak; nič več ni bilo šale, treba je bilo misliti na zatišno pot do vrha. Begal sem od skale do skale in se tako bližal Dovškemu Križu; dosegel sem ga, dobro oprt na obeh nogah in na cepinu, tretji silno potrebni oporni točki. Veter ni pojenjal. Visoka in dobro naprej nagnjena streha je visela proti Amfiteatru — stene pod seboj nisem videl, čeprav sem se precej nagnil preko strehe. Žlebovi in peči ter roglji na Široki Peči so bili kljub svoji navpičnosti dobro pobeljeni. Po sredi Amfiteatra pa so se črtale sence grebena proti Škrnatarici. Sunki vetra so mi kradli ravnotežje. Da ne bi imel tretje noge (cepina), bi nekajkrat zletel preko strehe; kajti veter je vlekel vedno od severa, jaz sam sem se primerno nagnil in držal upor tem sunkom.

Veter ni pojenjal; greben poleti ni opasen dalje proti Škrnatarici. Spustil sem se malo z vrha na desno navzdol do okna v grebenu. Kako je zapihalo skozi njega! Skale so kar zajele, sneg na južni strani je bil izoblikovan v globok zastrug. Po grebenu dalje me je protisunek vetra nekajkrat vrgel iz ravnotežja, da sem se s skokom umaknil prenašli poti navzdol v Amfiteater. Megle so napolnile Vrata; hitel sem. Zopet me je na grebenu pograbil nenavadno močan sunek. Odskočil sem; gotov sem bil, da se bom že ustavil; saj ni prepaden greben proti jugu. Dá, ako ne bi odskočil na plošče, pokrite s tenko plastjo ledu. Pa že sem spodrsnil in leže šel navzdol po žlebu, v katerem je bil trd sneg. Nekaj časa sem se zastonj na vse načine ustavljal, a šele niže doli, kjer je žleb prišel v položno kotanjico, se mi je posrečilo, ustaviti se. Ogledal sem se: sredi megle sem bil, krvav nič, le na komolcu sem si jopič malo raztrgal, visoko gori nad menoj pa se je črtal greben. Samo izgubljena višina in raztrgan suknjič sta mi bila od te neprostovoljne vožnje v škodo. Na greben nisem več silil, poševno navzgor sem šel; vedel sem, da moram priti k vstopu v žleb, ki z grebena pred vrhom

Škrnatarice vodi navzdol na Gubce. Navzgor mi je pomagal južnjak, ki mi je pihal v hrbet; naglo je silil za menoj megle, ki so se trgale na grebenu ob sunkih severa. Prav ko sem dosegel zopet greben, je bilo ko v peklu: s treh strani so se podili vetrovi ter vrtinčili sneg in megle v prečudne oblike. V stenah je kar ječalo in pokalo.

Žleb je zijał pod menoj teman, poln megla. Kar naglo v globok sneg in navzdol! Spodaj sem videl skozi meglo svetlobo solnca. Mor-da spodaj ne bo vetra, še solnčil se bom malo v zatišju. A čudno, kakor da bi šli vetrovi in megle prav za menoj. Strehe, ki so visele s Škrnatarice proti žlebu, so bile opasno nagnjene in grozile so mi. Kaj če jih malo nalomi sever in jug, malo odtali — dobro bi me zmlele in zakopale do pozne spomladi v plazeh! Kar naglo, še sedé, sem se malo popeljal, da sem pospešil hodečo brzino. Solnca pa ni bilo in ne zatišja, ki sem si ga želel. Pa tudi tako je bilo lepo. Vedno je lepo v samotni naravi, pa naj je sproščena in divja ali ožarjena in spokojna!

Skozi meglo sem se spuščal; kmalu sem jo predrł, pa solnca ni bilo več. Pustil sem za seboj sneg, vetrove in solnce, pa mi je bilo žal za vsem, čeprav sem na tratah Višeka trgal prve pomladanske rože, ki so klile izpod zadnjih snežnih lis. Ob vodah Peričnika, prav gori nad slapom sem zavriskal in dal ob določenem času znamenje, da sem prišel. Tudi to je veselje in sproščenje...

Da, prav nič ne vem, ali so mi gore sploh kdaj bolj ali manj lepe. Solnce jim da svoj kras, vihar in megle svojo veličino, zima svojo kristalno belino, jesen barve, da jih nihče ne pozabi, kdor jih je gledal in občudoval, poletje hlad in bogastvo oblik, Vesna pa stvarja razlike in prehode barv.

Mi vsi to vemo, iščemo teh lepot. Našli smo jih, zato ljubimo naše gore vsikdar, vedno. Mnogo pa jih je, ki iščejo še resnice v teh lepotah; našli jo bodo, če vztrajajo pri hotenjih. Ni pa ta pot iskanja za vsakega; trda je in včasih neizprosna, a končno srečonosna.

(22. 3. 1936: sam.)

Janko Mlakar:

Spomini in opomini.

XIII.

Z občnim zborom za 20. leto, ki se je vršil predzadnji dan v letu, so se začela dobro obiskana, večkrat živahna, celo burna zborovanja, pri katerih smo slišali marsikaj novega in dobrega, čeprav so se zraven vsipali tudi otrobi. Na omenjenem občnem zboru se je dr. Mrak potegnil za zimsko turistiko. Po svoji navadi mu je odgovarjal dr. Tominšek. Povedal mu je, da »društvo pozdravlja zimski šport« in oskrbuje zato več koč tudi pozimi; kdor pa hoče v kočé, ki so zaprte, naj vzame s seboj oskrbnika ali pa vodnika. Ta nasvet pa večini zimskih planincev prej in slej ni bil pogodu, ker so se brez nadzorstva bolj počutili ter tudi — ceneje izhajali.

Na dotičnem občnem zboru smo se tudi menili, kako bi dobili izdatnejših podpor. Neki zborovalec nam je pokazal najkrajšo pot, kako bi prišli do primerne državne podpore. Nasvetoval je namreč, naj bi se »ad captandam benevolentiam« Slovensko Planinsko društvo prekrstilo v Jugoslovansko Planinsko društvo. To novo JPD bi si potem kmalu postavilo na Aleksandrovi cesti lastno palačo, predsednik bi imel avto na razpolago, morebiti tudi tajnik; blagajnik pa tovrnega. Neplačanih računov bi ne bilo več, tudi ne menic, ne hipotek. Da se te nade niso uresničile, smo krivi tisti, ki smo dobro mišljenemu predlogu ugovarjali. Ista usoda je zadela predlog, naj se tiskajo planinske izkaznice v »jugoslovanskem« jeziku. Tako je SPD ostalo, kakršno je; tudi kot tako se je gospodarsko dvignilo.

Na občnih zborih smo volili odbor vedno z vzklikom. V predvojnem času itak nihče ni silil vanj. Vsak je bil vesel, da je lahko zunaj ostal in mu ni bilo treba zadolžnic podpisovati. Ko je pa Osrednje društvo SPD poplačalo dolgove, dobilo nekaj novih koč po jako ugodni ceni ter je tako skoraj obogatelo, so se kandidati za odborniška mesta prav lahko dobili. Ker smo izvedeli, da se je začela tudi gonja proti nekaterim odbornikom, smo vsi dali svoje mandate na razpolago ter tako postali »odborniki na razpoloženju«.

Kolikor se spominjam, sta bila zlasti Ogorelec, društveni gospodar, in dr. Švigelj, ki je bil po vojni zopet vstopil v odbor, nekaterim članom SPD kamen spotike. Gospoda sta pač — preveč delala. Zlasti sta se trudila za gospodarstvo v hotelu Sv. Janez, ki ga je SPD vzelo popolnoma nepripravljeno v najem. Poleg tega je Ogorelec, s pomočjo nekaterih svojih tovarišev v odboru, društvene finance spravil v tak lep red, da je SPD poplačalo vse dolgove ter imelo še nekaj stotisoč kron naloženih.

So pa ljudje, ki ne store ničesar zastonj ter sodijo prav tako tudi o drugih. Skrbnega gospodarja SPD so osumili koritarstva. Neka dama mi je kar naravnost rekla: »Kdo vam bo verjel, da je Ogorelec zastonj tako garal za društvo?«

Ko sta oba gospodarja hôtela Sv. Janez izvedela za to sumničenje, sta se zahvalila za »korita« v SPD ter jih prepustila drugim.

Ogorelec je pa takoj na prihodnjem občnem zboru (leta 1922), ki se je prvokrat vršil v restavraciji pri Levu, dobil kot gospodar polno zadoščenje. Na predlog dr. Defranceschija mu je namreč občni zbor soglasno izrekel zahvalo za njegovo uspešno delovanje.

Ko je na tem občnem zboru prišlo do volitev, ni bilo več takega soglasja, da bi mogli voliti z vzklikom. Volili smo z listki. To je bil prvi tak slučaj v zgodovini SPD. Samo načelnik je bil izvoljen z vzklikom. Z glasovnicami, in sicer z dvetretjinsko večino, izvoljeni odbor je imel precej novo lice. Sprva se v njem nisem dobro počutil; polagoma sem se ga navadil. V poznejših letih se je odbor vedno prenavljal. Eni so šli ven, drugi noter, kakor v teatrih. Marsikdo je mislil, kdo ve kaj bo našel v njem, pa je imel ene volivne dobe dosti, ali jo je še prej ven pobral.

Pri konstituiranju odbora sem ostal brez »šarže«, kar mi je bilo seveda jako — hudo. Ne vem, kaj sem se tovarišem zameril. Saj sem

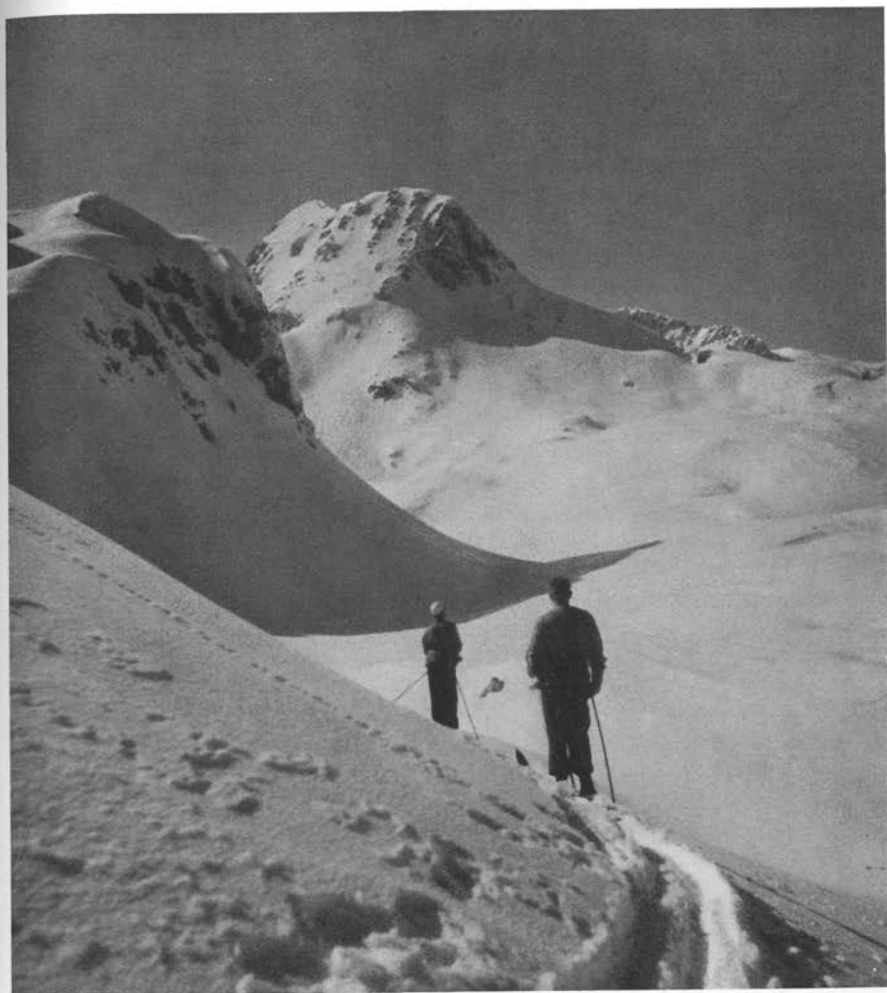


Foto Stane Hudnik

Viševnik in Mali Dražki vrh

kot tajnikov namestnik vendar vodil svoje posle brezhibno! Če bi bil že kak zapisnik spisal, bi bil vsaj vedel, zakaj so me ponižali v navadnega odbornika; tako se pa niti podpisal nikdar nisem. Moje odgovorno mesto je dobil dr. Žvokelj, popolnoma nov mož, kar tudi ni bilo prav. Morali bi ga dati odborniku, ki se je bil že v odboru postaral. Kajti: tajnikov namestnik — ni kar tako!

S prevzemom Sv. Janeza se je začela nekaka »hotelska« doba SPD. Odbor je skoraj vse svoje delo osredotočil v Bohinju. Zato sem se večkrat pri seji vprašal, ali je SPD še planinsko društvo, če se udejstvuje večinoma le v dolini.

Po mojem mnenju je bila gradnja novega gospodarskega poslopja poleg Zlatoroga polomija, ki je spravila SPD zopet v dolgove. Ko je Skaberne prinesel k seji načrt in sem slišal govoriti o garaži, sem se takoj razjezil; načrta niti pogledati nisem hotel: »Saj SPD vendar ni zato tu, da bi postavljalo garaže. Res, ledenica in pralnica sta bili potrebni, in to bi se dalo postaviti z nekaj desettisoči. Toda, garaže in SPD ...«

Jaz se nisem mogel z garažami sprijazniti, posebno ne s takimi, o katerih je — sem mislil — vsak lahko naprej vedel, da ne bodo nič ali skoraj nič nesle. Kdo bo svoj avto postavil v »dvorano« poleg drugih avtov? Inženir Remec mi je rekel, ko je videl »garažo«, da nihče: »Ako dam svoj avto v garažo, hočem imeti ključ od nje sam, da nima noben drug avtomobilist vstopa vanjo.«

Seveda, nekateri tovariši v odboru so mi razlagali, da bodo prihajali v Zlatorog v avtih bogatini, ki bodo tam pustili veliko denarja.

Pa ni bilo tako. Garaža je stala navadno prazna. Zato sem svetoval Tominšku, da bi naredili v nji skupno ležišče za turiste, in sicer enonadstropno. Pa me ni ubogal.

Sploh sva si bila v Bohinju nasprotnika. On je hotel, da bi imelo SPD tam nekak monopol za hôtele, jaz pa sem bil mnenja, da bi se lahko zadovoljili s Sv. Janezom in z Zlatorogom. Hôtele naj zidajo drugi. Videl sem namreč, da lezemo zaradi dolinskih stavb v dolgove, medtem ko kočje na Križkih Podih še vedno ni bilo.

Druga polomija, zaradi katere smo tudi hiteli z »veseljem« podpisovat menice, je bil Dom na Krvavcu.

Že na občnem zboru leta 1923 smo o njem debatirali. Na Skabernetovo pojasnilo, da se namerava nova kočja zgraditi približno po načrtih Doma na Vršiču, je neki zborovalec predlagal, naj se dovoli odboru, da proračunjeni izdatek za to novo stavbo prekorači za ubogih petdeset jurjev.

Kakšna milost, to dovoljenje! Žal, da dobronni gospod ni povedal, kam naj gre odbor te jurje iskat.

Sploh so bili nekateri gospodje na občnih zborih jako zgovorni. Pridno so interpelirali, po svoje predlagali, grajali odborovo delo ter nalagali odbornikom razna bremena. Ravnali so se pač po znanem pregovoru: »S tujo roko je lahko gade loviti.«

Sicer je bila to njihova sveta pravica. Član SPD, ki plača članarino 25 Din, lahko na občnem zboru govori, kakor se mu poljubi. Saj je to — ako je »dolinski« planinec — edino, kar ima od društva.

Tako so iz vrst zborovalcev včasih letele puščice na odbor, da je bilo veselje. Mi odborniki brez šarž smo se navadno pomešali med druge člane, Tominšek je pa lovil puščice s svojim ščitom, sukal »uma svitli meč« ter zadajal z njim na vse strani bolj ali manj uspešne udarce.

Jaz sem se pri tem jako zabaval, zlasti kadar je kak »gromovnik« govoril z jasnim namenom, da se je izkazoval v svoji govorniški umetnosti.

Na občnem zboru v letu 1928 se je neki zborovalec pritoževal zoper slabo in pomanjkljivo markacijo zlasti v ljubljanski okolici. Imel je prav, kajti pot iz Ljubljane na Ježico še danes ni markirana. Tominšek je interpelanta poredno povabil, naj vstopi v krog »markačev«, kar pa je ta ogorčeno odklonil, čeprav je občni zbor načelniku glasno pritrnil. Dotični zborovalec je imel prav. Kaj zato plačuje članarino, da bo še pota markiral? Za to delo je odbor tu, kateremu občni zbor dovoljuje potrebna sredstva. Seveda, poiskati si jih mora sam.

Usodno napako je naredil odbor, da se je brez dovoljenja občnega zbora vrgel v gradnjo gospodarskega poslopja poleg Zlatoroga, iz katerega je nastala cela dependanca, in sicer jako draga, Stroški so šli v stotisoče. Zato je na občnem zboru leta 1924 padla iz vrst mladine bomba, ki je pognala ves odbor v zrak.

Takrat se je bila smučarija že precej razpasla. Planinci iz rodu h. alp. hiemalis so zahtevali od SPD, naj jim postavi kočo na Krvavcu. Znani smučar Badjura je bil sicer bolj za Veliko Planino, pa je bil preglasovan. Smučanja željni mladeniči so si izvolili za svojega progovornika dr. Knafljiča ter ga poslali v boj. Ta je predlagal, naj se ustavi gradnja Zlatorogovega gospodarskega poslopja. Bil je namreč prepričan, da bo Zlatorog »požrl« fond, ki je bil določen za Krvavec. Ker je bil predlog sprejet, je odbor odstopil.

Jaz sem to »bombo« odboru nekoliko privoščil in bi bil očitno potegnil s Knafljičem, če bi ne bil enega Belcebuba (dependanca) izganjal z drugim (Krvavec).

Tudi na izrednem občnem zboru, ki se je vršil kak mesec pozneje v Mestnem domu, ni prišlo do sporazuma. Začeli so se celo prepirati, kdo izmed navzočih ima pravico glasovati in voliti. Ta prepir pa ni bil iz trte izvit. Zgodilo se je namreč, da »se je šel« eden ali drugi opozicijo ter napadal odbor, pa niti član SPD ni bil.

Nato so se vršila »mirovna« pogajanja in na občnem zboru, ki je bil sklican kakih štirinajst dni pozneje, je končno prišlo do sporazuma. »Resolucijonaši« so dovolili odboru, da nadaljuje započeto delo pri Zlatorogu, odbor pa je obljubil, da jim postavi »Dom na Krvavcu«. Nato so se vršile nove volitve v najlepši slogi, in sicer soglasno. Nekaj članov odbora je šlo ven, drugi so prišli noter.

Osrednje društvo SPD je s tem nastopilo pot »smučarske politike«. Lahko trdim, da je to bila prva zmaga bojevnikov iz rodu h. alp. reptans in h. alp. hiemalis, ki so si složno podali roke v boju za planinski in smučarski sport. Pred brlogom lisice se je pojavil jež, ki ga je pozneje zasedel.

(Dalje prih.)



Velika Ponca, vsa osolnčena in bela

Foto Slavko Smolej

Slavko Smolej:

Na zimsko Martuljško Veliko Ponco.

V februarju. »Kranjska Gora!« — Hvala Bogu! Prvi smo mi trije skočili iz vlaka. Kmalu smo bili na cesti. Težko obloženi z nahrbtniki, s smučmi, krpljami in cepini, smo potem zapuščali vas. Brzeli so avtomobili mimo nas. Nепrestano. Nobeden iz naših krajev, smo sproti ugotavljali po njihovih številkah; pisane smučarske družbe so se vozile v lep hotel v vznožju gora. —

Mi smo hiteli v gore. Naprej — — —

Cesta pa je postajala ožja. Tu pa tam so bili odkopani kupi snega. Ob njih so stali konji, sani in ljudje. Ali ljudje sami s sanmi, brez konj; korenjak je nalagal drva, ki so ležala pod snegom, in jih je vozil v dolino. Za poslednjim kupom odkopanega snega, za poslednjimi, v sneg vteptanimi stopinjami hlapcev se je pot zožila v gaz. Trojne smučiči so potem drsele pod smrekami. Sami smo bili. Sami s seboj, pred gorami, ki so še n a š e !

V Krnici je bila živa in skrivnostna februarska zima.

Počivamo. Prijeten počitek, poln pričakovanj, ko nam je pogled uprt v kulise gora, ki so pred nami. Prav na desni se zadrži pogled najprej; tako mrzlo je v ostenju Razora, sivo in senca. Takoj zdrsi naprej in že hiti po vrhu Križke stene, po oledenelih stenah Dovškega

Gamzovca, ob zeleno-ledenih rogljih Rogljice, Rakove Špice, išče za hip križa vrh Škrlatic — in obstane. V gori obstane, prav na levi. Nič več miselna slika, nič več pobožna želja — naša resnica se blešči sredi divje podečih se megla: Velika Ponca, vsa osolnčena in bela.

»In bivak, Pavle! Kje je? Poleti si hodil!« izprašujeva z Urošem, ko nama obstaja pogled na mestu, kjer bi bil bivak.

»Niže Rdečih sten Velike Ponce je, prav od tu se dobro ne vidi — pa saj jaz vem!« samozavestno in počasi Pavle odgovarja. »Pa — ali jo vidita? Cigaro! Zjutraj sem jo dobil, od svojega šefa. Prav nič prej, ko gori v bivaku, jo prižgem po čaju...« je še zadovoljno in smehljajoče dodajal, ko so se nam še kar naprej oči pasle v gori in tudi hodile po strmi in široki planji, ki jo bo treba preiti do bivaka. Podvivali smo se. Takoj! Senco smo opazili, ki je lezla navzgor iz doline, in še nekaj: ugotovili smo, da nihče izmed nas nima svetilke s seboj. Pozabili...

Tako smo naleteli na težave pri veliki skali v vznožju Gruntovnice, grape, ki leži med stenami Lipnic in Špikom na eni strani pa med ostenjem ter skoki Male Ponce in vznožja Velike Dnine na drugi. Pustiti smo morali smuči; ne toliko radi strmine sveta in razmetanih skal, ki jih je grapa polna, ampak radi velikih sneženih krogel bog ve kolikih plazov, ki so se od obeh Ponce in Špika tu dokončno sprostili in umirili v Krnico. Navezali smo si krpelje in pot se je med ogromnimi, na gosto posejanimi krogli pričela dvigati, potem se je križala, padala je in se razpletala v treh gazeih, ki smo jih vlekli iz doline. Šele višje ob vznožju Lipnic smo imeli boljšo pot. Zglajenost snežne površine nas je speljala tik sten. Tu pa smo naleteli na deset ali pa še več metrov globoke razpoke. In usulo se je na nas in nas pognalo na nasprotno stran Gruntovnice. Sneg je pričel žuboreti s sten v neenakomernih presledkih. Z veseljem nas je napolnil pogled na to miniaturno sliko onih velikih plazov, ki so vreli z vseh pobočij. Tudi z Rogljice in Škrlatice.

Škrlatica! — Obstali smo. Tiho. Le pogledi so bili obrnjeni nazaj in navzgor. Od ledu se blesteča in v led vkopana, je res ko pravi škrlat žarela v zadnjih pojemajočih žarkih zimskega solnca. Do rdečega vrha — zelena... Hrepeneč pogled jo objame prav do vrha. Da, silen veter se podi z meglami in jo obkroža. Silen veter se zapodi tudi v naših prsih: želja, želja po novih, še silnejših doživetjih.

Ob lepih mislih smo potem vlekli gaz naprej proti Špiku.

Po zadnjem možnem izstopu iz Gruntovnice pod stenami Male Ponce smo nato krenili na desno. In kar — kakor da se je iz tal potegnil — je nastal mrak. Teda j smo načeli zledeneli žleb. Še vrv je bila, poleg derez in cepina, potrebna, da smo prešli na planjo vznožja Velike Dnine. Zamudili smo se. Stopali smo naprej in noč je rastla...

Zadnji macesen. Daleč, čisto v daljavi je bilo še svetlo, toliko da se je videla modrina neba in oblačni oklep, ki se je med časom naše poti vlegel na Prisojnik. Še vedno je rastel, toda ni se premikal; zadrževal je vdor južnega vremena, ki ga je preganjal tudi severozapadnik, pihajoč iz doline. Mrzlo je postalo; ob macesnu smo skoraj s težavo prelezli oster, previsen raz, ki se je napravil od vetra.

Zopet smo stopali v krpeljah naprej, moje misli pa so ostale pri drevesu. Samo drevo je stalo; izpostavljeno kolikim nevarnostim! Res, kjer je skoro neverjetnost za življenje, tam vzrase najkrepkeje. Moč mu je rastla — v boju! Ponosen je zadnji macesen. Trdo se je boril, tako trdo, da ta zadnji čuvar gozda še mrtev stoji pokoncu. Vendar je prepuščen ugonobi, ker je sam. Tudi s človekom je tako... Odvezali smo se; planja je prešla v položnejšo strmino.

Luč. Tesno ob strmi steni Velike Ponce se je prikazala in za-trepotala. Zvezda! Veseli smo je bili. Bivak je pod robom in — za mesto vemo: »Še malo, pa smo pri njem.« Toda pot se je vlekla, globoko so se krpelje udirale v sneg. Hodili smo in planja je vse bolj rastla. Kakor da se vse, ves svet pod nogami širi. Tudi bivak beži. Vse bolj so bile noge težke, niso smele več postati, da ne zakrknejo. In stopale so dalje proti lučki, po čudnem kašastem snegu, samo za odtенок manj črnem od skal, ki so postale nejasne, mrke bitnosti.

Pa je utrujenost izginila ko na mah, tudi mraz in vlaga; samo noč se je zgostila še bolj. Pristopili smo k nizkim stenam. »Jaz grem naprej!« — »Prav! Pri borovju nižje zasadi cepin; zadel boš na streho!« poučuje Pavle Uroša, ki se že vzpenja po zaseklini v steni. »Midva greva še ob steni naprej, najbrž smo še prenizko.« Tako tudi midva iščeva — pravi žleb? Stene so črne! Tu pa tam je za trenutek vodoravno zaslediti svetlejšo liso v njih. Nekaj črnega zagrinja zenico v očeh; napenjati moraš oči, da se občutek gledanja povrne. Svetlejše, navpične lise ni — — —

Vzdih! — Zopet! Od strani, kjer je izginil Uroš. — Obstaneva. Poslušava. — Uroš zasaja cepin! Potem je pri borovju? — Že sva se držala prijetnih misli; oba sva se zaustavila in okrenila. Nič več ne bo poti naprej; zdaj, zdaj bo pod snegom zapelo...

Ni zapelo! »Borovja ni!« je zviška udarilo v nestrpne in napete živce. »Tudi ob steni više sem ga iskal, naprej po polici pa ne morem — v prazno zasajam.«

»Prenizko!« smo ugotovili. Težko. Toda slutnja bivaka je poživiljala pogum; takoj smo se pošev v temo pogreznili naprej. Zdaj smo trije iskali. In čim bolj smo šli naprej v strmino, bolj so se polagale pred nas enako velike površine temnega in strmega snega. Tega, česar smo iskali: novih, prav temnih lis — borovja, navpičnih sten — nikjer! Visoko pod Rdečimi stenami Velike Ponce nas je udarilo: »Previsoko, mnogo previsoko,« je ugotovil Pavle.

»Prenizko!« »Previsoko!« Kje? ...

Nič več naše oči, naše misli so zdaj trgale od vsega sveta zapuščeno ozračje, črno in mrzlo, ki se je s podvojeno močjo zdaj pregibal, nas po vsem životu objemalo, tudi v mišicah v obrazu, da so drgetale.

»Previsoko!« »Prenizko!« Kje? ... »V strmini pred nami! Nekje v bližini.« Bog ve! — Nazaj v globel! Takoj smo se odločili. Potem v nasprotno smer poševno v strmino! Pa nazaj, kjer smo pričeli — — —

V globeli smo se najprej skušali ogreti; saj zdaj vemo prav vsi za bivak, še prav vsi enako... — »Kje?« — »Pod neko navpično steno, nekje na neki polici...« Potem smo zadeli na skale. Iz snega

so molele, komaj za ped, strme. Tesno ob njih pa je bil sneg, trd, da se je nerad podajal po nogami. Prav, da se skale niso; z nogami smo iz njih zahtevali toplote vsi trije po vrsti: Uroš, Pavle, jaz. Saj je samo eno, samo eno še važno, ena sama misel: Kako uiti mrazu, ki prosto prehaja skozi premočeno obleko... Tako se prikradejo misli o topli sobi doma, zakurjeni, in misli o poletju in vročih skalah. Da, takrat, tam ni ne snega ne mraza, najmanj zdaj doma v zakurjeni sobi... Nehote se vprašam: »Zakaj potem hodimo v take položaje?«



Foto Slavko Smolej
Rože so zrasle tudi po nas

Zakaj? Saj mraz ni lep, zlo je, ko se pričneš zavedati, da te razjeda, da mu nisi več kos. Da. Vse to je res! In še veliko bolj je res: da čim dalje sem zopet od gora, s toliko večjo silo vstane njih glas. Ali ni to prav na dnu človeškega hotenja ukopana zgolj sla po dejavnosti, po življenju? Dá, po živem življenju, ki si ga želim, ga moram imeti. Kdor je, je primoran — biti. Tudi jaz, ker sem, zato želim in hočem biti. Zato še udarjam ob skale. — Udarjam? — Otresam se vseh podpihujočih misli o topli sobi, ki me čaka doma, o poletju, o skalah, od solnca vročih in ožarjenih...

Prešli smo še više, še bolj strmo ob skale, počez. Za čas se je zopet eden predhodnikov zaustavil ob njih; slišal sem ga, takoj tudi drugega in spet sta se z menoj vred poganjala naprej. Kaj le je njima vrtalo v mislih? Gotovo isto! Za nas vse samo še važno: »Ali bo ali ne bo Pavle nocoj prižgal svoje cigare?«

Dobra stop pa je bila vedno bolj otežkočena; postalo je še bolj strmo, da smo se s težavo kopali naprej v špranjah, ki so se pojavile ob skalah. Kaj zato, če so nam v njih ostajale noge? »Naprej!« smo si ukazali in poganjali smo se. Toda zelo že bedni, tudi v svojih voljah. Ali ne? Pa naj si zdaj pomagam sam, ko sem naenkrat postal čisto majčken, beden človeček, ko sem se do višine prs pogreznil v poč med snegom in skalo! Ukažem naj sebi, oni volji naj ukažem, ki gore prestavlja, da se izvlečem iz špranje, če se morem? Sile so mi podlegle preko mojih moči! Naenkrat — kakor sem poskušal s preostalimi močmi — ni šlo; čim bolj sem hotel, bolj se mi je pogrezalo moje

krhko človeško telo. Ne, ni bilo še dosti. Znova so mi gore hotele dati in tudi dale nov dokaz moje nemoči! Prav oklenile so se me, da mi dokažejo: »Tako je, če si hočeš premočno in prehitro varovati samo eno samo stopinjo!« Ukazal sem si jo sebi, gora pa je imela past pripravljeno . . .

»Zasadi, Uroš! Pri njem, na bivaku stojiš!« je naenkrat presekalo ozračje. »Pavle, vso polico sem že preluknjal — nič ni — — —,« se je sprostil tih glas, kakor da bi zatarnal.

»Še zasadi, Uroš, zasadi, globlje!« je sekalo naprej.

— — —

Pod snegom je zamolklo zapelo!

Zasmejali smo se uspehu. Vsi! Sprostile so se nam vse tiste misli, ki so že skoraj stopale na pot resnice gori pod Rdečimi stenami . . ., pa so potem glodale prav zadaj in tiščale v naših glavah in zopet stopale v ospredje, zopet glodale . . . Bivak! — »Ne, ne bo treba pod steno Škrlatice preko noči, ne v dolino v noči, ali kopati v sneg —.« Jutri bo, Ponca.

Pavle je le vedel za mesto!

»Ne morem; čisto trda mi je roka!« govori nejasna gmota na levi nad menoj. Premika se, ko mi hoče pomagati. Pa mi ne more. Zopet je zapihalo po zraku. Švignilo je in udarilo v sneg. Mimo! Tretjič že! Potem sem čakal. Znova Pavle zbira moči. Uroš koplje in koplje. Zavidal sem mu delo. Zopet je zašumelo po zraku, švignilo; toda topot se je ujelo ob — meni. Neokretni so mi udje. Prav s težavo že sem se navezal na vrv in še sneg mi je nagajal. Težko je šlo. Potem pa mi je pomagal Pavle. In nisem si očitil tega, še bolj sem mu bil hvaležen. Uroš pa je še kopal, dolgo; ko so zarožljali ključi, se je trem do kosti premraženim konec poti strnil s ciljem, da prespijo noč za drugi dan v bivaku.

Razlika! — Vse zvezne sile gora: sneg, mraz, noč in veter so nas še pravkar tiščale k tlom: kakor da si v brezmejnem prostoru sam čisto sam in slep, pa ko tiplješ, ne veš, ne kod ne kam. Tu pa je luč! Tesen in vendar ogromen prostor! Bivak je! Bivak!

V kot, takoj pri vratih, spravimo nahrbtnike s krpljami. Cepini so ostali zunaj v snegu; kakor smo jih rabili poslednjikrat, tako smo jih pustili. Še dereze, kvedri, nogavice in kar je bilo mokre obleke, vse se nam je zmešalo s stvarmi v kotu. Zelo smo hiteli, da čimprej poležemo po suhem ležišču. Dobrih devet ur smo hodili do sem. Potem pa smo sproščenih udov uživali v nepopisnem ugodju vse to, čemur smo ušli. Čakali smo toplote, pri tem pa vedeli, da toplota tudi pride — to je užitek. Počasi se je prijetna lenivost vlegla po vsem telesu; tedaj je tudi šum od utrujenosti v ušesih izginil.

Čaj; v lepem miru ga kuhamo, v miru, ki nas je objel. Spet izhajajo kroglice iz dna posode, se dvigajo in izginjajo na površju. Po prvem je Pavle prižgal cigaro; zdaj, ko kuhamo drugega, prepevamo. Prešerno in veselo, kakor da hočemo objeti vesoljni svet s srečo, ki jo uživamo pod snegom. Kaj nam pomeni veselica, ki je nekje globoko v dolini! Vse tri so vabili: bleščale se bodo luči nocoj, ljudje se bodo zbrali v razpuščenem jeku veseljačenja. Da bi mi za-

menjali? Kaj še. Kar uživamo v tem tesnem prostoru, ki niti dobrih šest kubičnih metrov nima, tega bi nam ne mogla dati še tako razsvetljena dvorana, ne potoki vina, ne morje ljudi. Če si le enkrat užival srečo, pravo srečo v gorah, mi priznaš, da je resnica.

Še so se porajale pesmi; ko pa se je toplota vlegla po vseh udih, je utrujenost zahtevala svoje.

Ne spim! Sredi noči. Mraz me ni prebudil. Mogoče me je svetloba sveče, ki je še zadnja dogorevala pod kvedri ob vratih. Ali pa me je prebudil veter, ki je vstajal in se izgubljal v tišino vsenaokoli. Ne vem. Tovariša spita spokojno. Meni pa je prav tako, kakor da bi dovršil pozno v noč zapleteno šahovsko partijo. Še malo mi ni do spanja. V strop, ki se iz desk skupaj zbit v polkrogu boči nad menoj, gledam in poslušam glasove, ki zopet vstajajo zunaj. Kakor da zdihujejo in tožijo; spočetka pritajeno in spet na glas. Iz sten stopajo, iz vrhov, se zaženo v cepine in ko se dotaknejo vrat prav do vrha, drvijo naprej in se izgubijo nekje v daljavi. Potem je tišina, samota z vso svojo silo. Zopet slišim enakomerno sopenje tovarišev. Moje misli pa se drže kapljic, ki so na samotnem svodu nad menoj. Veliko jih je, majhnih, velikih, komaj zaznatnih, pa prav velikih. Vse so radi našega diha. In ogromnih dimenzij se zdim sebi, ko opazujem sebe iz razsežnosti duha tu pod kapljicami; kakor zvezde so, ki jih tudi objemam prav tako samotne na nebu. Nešteto je solnc, bilijon, še veliko več. Prav toliko rimskih cest. Slutnja neskončnosti me objame in z njo objemam, domišljam si, da objemam, vse, celo vesoljstvo, ki je kakor bivak, prostor, s svojimi kapljicami. Kapljice in ta prostor imam v živi primeri pred seboj. In ko ga vprašujem — molči! Molči, neizprosen! Molči, ko vprašujem isto tišino, isto samoto, ki je vstala za zadnjim pišem vetra — molči. Samo mir mi diha ta tišina, samoto v odgovor, nedojemljiv mir ali ogromen kontrast večnega časa, onega, ki stoji, ki se ne premika, ki se ne da meriti — tako neizmeren je!

To se pravi biti sam! Sam s kapljico zemljo vred v samotnem vesoljstvu. V brezčasju, med kapljicami, s svojim časom majhen človeček! — Luč je dogorela. In na misli je leglo ko težek kamen.

Jutro je vstalo. V meni ni težkih misli. Ni jih, ko pozdravljajo lepoto porajajočega se dne. Vstajajoče solnce je uglušilo moj kaj in zakaj. Ob robu Škrlatic strmim v nebo. Štrene tenkih meglic so se razpredle, vseh mavričnih barv: bele, rumene, zelene, rdeče. — Jutranji pozdrav! Nam!?! Prelep je ta božji svet!

Nismo se žurili. Naglica ni bila potrebna. Da vzide solnce, smo čakali. Naenkrat se je nekaj zagnalo nad našimi glavami! Kavka! Zaganjala se je zdaj proti Škrlatici, zdaj proti Rdečim stenam Ponce. Kavka v tej zimi? V tem ledu? Bog ve, odkod in kaj jo je sem prignalo. Morda je začutila človeka? Hrano? — Vstalo solnce ni razgnalo megla, kakor smo domnevali. Bolj in bolj se je zgoščevala in se podila okrog vrhov, ker se je jutranji mir s solnčno toploto razgibal in je jug vdiral od Prisojnika sem.

Nismo čakali več. Po včeraj toliko iskanem žlebu smo se potem napotili. Izravnava temperature je pošteno gibala ozračje; takoj nas

je zajel veter, ko smo sledili včerajšnje odvišne stopinje. Z nastopajočo višino pa se je že od tal odlamljalo in dvigalo. V dolgih kristalih je nosilo sneg naravnost v naše obraze. Pa kaj! Uživali smo. Segreti smo se napotili in še se ogrevamo po skorjastem in spet mehkem snegu, ki se zdaj mede, zdaj lomi neenakomerno pod no-



Foto
Slavko
Smolej

Ko v pravljici je zrastle pred nami obličje izrastka

gami. Nič zato! Spočiti smo — in na goro gremo, na goro, ki smo si jo namenili! Megle se pode okrog vrhov, čez nje, veter in sneg! Lepše je ko v dnevih samega solnca. Kaj, če je sivo in ni razglednih pogledov! Ob vsakem koraku se utrjuje nova resnica v meni: vse je živo, tudi mi, ki se premikamo.

Za robom Rdečih sten Velike Ponce, kjer se po Dnini že vidi škrbina med Oltarjem in »našo« goro, zavijemo na levo v strmino

preko razpihanih skal. Potrebne so bile dereze; sneg je s skal odpadel, s plastjo tenkega ledu so bile prekrите. Prešli smo zopet v kompakten sneg, ko smo dospeli na planjo. Zopet je hreščalo in se nasilno šibilo pod krpļjami, vse do nizke stene vstran naše poti na desni. Stisnili smo se, pa še kako hitro! Z vso silo je pridrvelo in se zagnalo ozračje v nas, ki se je še malo prej umirjalo. Vstal je divji ples kristalov snega, iz dna in vrhov sem, od Škrlatice in čeri Ponce. Jug je zmagal! — Čudovitih oblik so rastle rože po skalah našega zatočišča. Da rastejo iz zelene trave? Rože iz trave? Kristalasto ivje iz zelenega ledu! Prav take rože so pričele poganjati tudi po naših oblekah. Zima! Tudi nam je vtisnila svoj izgled, svojo voljo. Nestrpni smo postali. Cilj je skoraj tu pred nami, pa se stiskamo pred vetrom. Ne — — —! Po vseh štirih smo se pognali naprej, še vedno navezani na vrh, v strmino, proti žlebu, vrh katerega je teme Velike Ponce.

In še se je zaganjalo ozračje, toda tedaj smo že počivali. Pa še prav zares! Ob desni steni, ki na eni strani oklepa žleb. Zopet nismo vzdržali dolgo, zopet smo bili nestrpni. Naprej v žleb!

Strm skok, skoraj navpičen in ves leden, na katerega smo zadeli, nam je dal misliti, dobro misliti. Še dva sta bila, ki pa sta lažja. Najtežji je srednji: vsaj v našem času je bil, ker je le prav na levi bilo nekaj snega, ki se je zajedel v ozko poč ob steno. Snega v vsem žlebu ni bilo veliko. Ob vsakem zasadu s cepinom je pelo; led, led — težko je bilo za globoko oporo. Po nekoliko dolžinah vrvi, ob nerodnem varovanju — tudi okrog dveh cepinov — in z zdaj močno uprtim telesom ob strmino, pa je bil žleb in strmina za nami. Resno in lepo je šlo. Potem smo stopali proti vrhu.

Vrh. Sklanjamo se čez snežene opasti v Martuljkovo dolino. Nič ni videti. Sivo, vse je sivo. Vsepovsod megla, divja in neugnana. Naši, z ivjem pobeljeni in od mraza pomodreli obrazi jī spet stoje nasproti. Neusmiljeno jih biča. Naj jih! V prsih je toplo, še kako lepo toplo! Tamle nekje je Široka Peč, še naprej Kukova Špica, tu na levi Mala Ponca, Špikov greben in Špik. Pod nami v Gozdu prav globoko pa bela cerkvica, zasnežena polja, smreke in pota. Lepo je pri sreč; lepi spomini in bodre misli se zbujaajo. Vseeno, da ne vidijo oči; saj vidijo misli in gledajo lepo življenje, ki zdaj je na gori, in ono, ki je bilo in še bo.

Umiril se je divji ples ozračja, ko smo sestopali. Zalesketalo se je po zasneženih čerēh, da je ščemelo v očeh. Ko v pravljici je zraslo pred nami obličje izrastka, ki smo ga dan prej s pobožnimi željami ogledovali izpred kočē v Krnici. Postali smo pred njim. Gledali smo. Zopet je za trenutek bleščeč krog prebil meglo, in vse mlade, žive so se podile rumene lise po njem; po planji so se spet priplazile, se zapodile proti vrhu in izginile z njim. In kakor noč pridrvi za dnem, so črne sence spet zajele rumene; izginil je izrastek našim očem. Tok pa je bil neugnan; dan je izginjal v noči, noč je zajemala dan. Nепrestano, neugnano... Živa, elementarna je taka slika. Na dlani so prvine, ki sestavljajo igro. Pred našimi očmi!

Nič ni trajnega! Vse je slika! Vse, kar je, je samo za trenutek? Že beži in omahne v nič? V nič z onim večnim ukazom narave: dalje,

dalje... Nič? Vse je neugnano, neudržano. Vse beži, se dviga in pada, gradi in podira, se premika, preosnavlja, prazni, polni. Živi! Živi...! Je li samo čas in mir, ki stojita za vsem? Neizmerna, nedojemljiva. Je li res to dvoje? Ali ni končno vendar eno, samo eno!...

Za živo potrditev spoznanja bogatejši smo potem iskali v žlebu dobrih opor, hipnih trajnosti, naprej in naprej, neudržano, neugnano. Po planji dalje pa smo drveli; živeli smo, še kako živeli! Žarelo je v nas, žarelo po sneženih čereh okrog nas vsenaokoli. Tisoč obrazov je bilo v gorah! Potem ko smo stopali pod steno Škrlatici, se je na severu vedrilo. Zdaj bo še solnce sijalo! Nismo pohiteli v bližino bivaka, ki smo ga zagledali onstran globeli, čepečega pod snegom, da se je videla samo njegova južna stena. Škoda, tako lepo je bilo! Morali smo naprej in pošev proti Lipnicam in čimprej v dolino. Solnce sije in jug je v deželi! Ne sme pridrveti od Špika po grapi!

Poskakali smo v Gruntovnico in spogledali smo se! Jug! Sneg se je lepil vsebolj pod nogami in krplje so nagajale. Nič več niso pomagale; z njimi vred smo se pogrezali, ko smo jih dvigali in se kopali naprej. Pod nogami se je treslo, dolgo, in šele ko smo bili pri smučeh nazaj, smo se oddahnili. — V Krnici, pred kočo, smo potem počivali.

Velika Ponca! S solncem pozlačena, s snegom pobeljena, trdno stojiš ko včeraj, z istim obrazom, kakor da se prav nič ni zgodilo. Mi pa smo kos svojega življenja pustili ob tebi.

Trojne smučī so potem drčale v dolino. Za njimi se je podčrtal mir, ki ga je bobneč plaz razprostrl z Rogljice...

(15.—16. febr. 1936.)

Frelih Matevž, Jesenice:

Za sv. Jožefa na Škrlatici.

Kje naj obhajamo god našega Čopovega Joža? Na Škrlatici seveda, v snegu. Pogledat gremo, kako se naš križ kaj pozimi počuti. — Na predvečer sv. Jožeta smo se sešli v starem Aljaževem Domu, Joža, Andrej, Miha in jaz. Ob topli peči in čaju se je večer hitro postaral; saj se beseda sama odvija in teče, kadar pridemo v gore, posebno pa še za »ofreht«. K voščilu so pritegnili še prijazni graničarji, ki jim čez zimo čas le počasi teče.

V mislih na resnost drugega dne smo kmalu zlezli na trda ležišča in podremali. Pa nam ni kdo ve kaj izdalo; oster mraz je premagal drobno pečico. Mrzilo nas je, pa se nikomur ni zljubilo, da bi vstal priložit poleno na ugašajočo žerjavico. Drug na drugega smo se zanašali do jutra.

Bila je že sedma ura, preden smo se ogreli, skuhali zajtrk in se odpravili na pot. Smučī sva z Mihom pustila pri koči; Joža in Andrej sta jih bila že prejšnji dan poslala nazaj v Mojstrano, ker ni kazalo, da bi si z njimi pot kaj olajšali. Sneg je bil trd in zmrzel, nosil nas je prav po vrhu. V plazu za Aljaževim Domom, ki ga je bilo še zvrhano grapo, nas je že od daleč zmotila črna točka v snegu. Miha je kmalu uganil, da mora biti odnešen gams. Res je bil enoleten kozliček, ki ga je kje gori v pečeh zagrabil sneženi polom in ga zanesel v dolino. Bil je ves objeden; le kožo in nekaj kosti so pustile lisice in kune. Plaz in zima še gamsa pretentata!

Triglav je počasi rasel iz zasenčene doline; njegov vrh, postavljen na široko podlago do vrha zalitega ledenika, je bil ves nasmejan v bleščečem solncu. Le severna stena je mrko zrla v pusto dolino, vsa s snegom ometana, brez življenja,

otrpla. Noben plaz se še ni z nje utrgal. Ni nas preveč mikalo, da bi bili tam, zeblo nas je še od onega maja, ko smo vso mrzlo noč žebrali kozje molitvice v globokih zametih gori na Plemenicah.

Špešno smo lezli v strmino, naravnost po plazu; ni bilo treba ovinkov kakor poleti, vsi pragovi so bili zravnani. Bukovje je počasi zlezlo pod nas, sneženi breg se je napel in strdil, krepko smo morali zabijati kovance v ledeno skorjo. Tam, kjer poleti steza zavije proti Stenarju in se izvije izpod pečin pod Dolkovo Špico v ruševje, smo pomerili pot kar naravnost navzgor po grapi od teh pečinah; saj je bila vsa zadelana s snegom, čeprav zelo strma. Začelo se je resno delo; dvigali smo se počasi v ridah, kar nas ustavi oster pisk: gamsi so v gibčnih skokih bežali proti Stenarju: pač niso pričakovali, da jih bo tukaj kdo motil pri jutranjih opravkih.

Medtem je solnce začelo kar pripekati, sneg pa je bil še vedno trd in uporen, stopinje so morale biti sila previdne, ko na taki strmini vsaka napačna kretnja more spodnesti v neprijetno vožnjo v dolino. No, pa kmalu smo bili trdo pod Dolkovo Špico na razpotju; zavili smo v desno v skale pred robom tiste trate, kjer se poleti tako lepo počiva. Pa so bile te skale, poleti pohlevne, tokrat prvi trdi oreh, ker se je sneg drobil in usipal izpod nog v prepad, izpod njega pa je silil gladek led. Kočljivo in zamudno!

Naš godovnik Joža že ves čas ni bil prav za god uravnan; želodec mu je sitnarij, se mu obešal za pete in ga držal nazaj. Nekaj časa je še šlo, tukaj pa nas je Joža, ko smo zlezli čez rob na plano in sklenili prvi počitek, začel pri-ganjati, naj kar sami gremo naprej; z njim danes ne bo nič, ker ga tako grabi in popada. Obotavljali smo se, vsem je bilo žal za Joža in njegovo družčino, posebno še, ko je imel god in se je že ves teden veselil Škrlatice. Pa nas je kar napodil, češ, »bom že potrpel, saj bo odleglo in bom sam zlezal na Križ ali Dolkovo Špico«.

In smo se ločili, čeprav nič kaj radi. Kar potro nas je. Le še trije smo se začeli spuščati z roba in prečkati hude strmine pod Dolkovo Špico, ki je bila prav pod nogami gladko odsekana v globok prepad in zaradi snega še veliko strmejša. Varno in previdno smo si utirali pot v globoki sneg, noga se je udrla prav do ledu, cepini so nam dajali trdno oporo, tako da nam kljub izpostavljenosti vrv še ni hotela zlesti iz nahrbtnika. Za robom, v kotlu pod jugovzhodno steno Dolkove Špice, smo naleteli na globok, suh pršič; do pasu smo se pogrezali vanj. Kljub senčni kotlini in mrzlemu snegu nas je zalival znoj, gaz je pa napredovala in se vila, začrtana v sveže zaliti sneg, zmerom bolj v Škrlatico; če si jo nazaj pogledal, si bil opravljenega dela kar vesel.

Izmučeni od napornega gaženja in hude žeje, si vendar nismo dali počitka. Le za kak korak smo postali in se oddahnili, kajti ura je šla dosti hitreje od nas, a glavno delo nas je še čakalo. Škrlatica je čepela, vsa našopirjena in v belino odeta, na širokem snežnem podstavku, skoraj posmehljivo. Vstop steze v steno, posebej pa tista škrbina, kjer se novo nadelana steza cepi od prejšnje stare, vse je bilo zasuto s sila strmim snegom, kakor streha na zvoniku. Ob prehodu plazu v steno smo se navezali, pritrdili dereze in oblekli rokavice. Zdaj smo šele šli nad Škrlatico.

Že prvi koraki so bili težavni in nevarni, strmina v steni se je koj pod nami lomila v prepad, sneg pa je bil hudomušen. Po vrhu je bila tu pa tam drobna skorja, ki teže ni zdržala, drugod sam suh in mehak pršič, ki mu stopinja ni našla opore, da so dereze cvilile ob kamen in led. Hoja po takem snegu je hudo naporna; stopinja je rahla, ker na vsak korak naleti na tenko plast ledu nad skalo, ta led pa, ob steno prislonjen in prilepljen, zbuja občutek negotovosti in izpostavljenosti. Nič ne veš, kdaj se bo vse pod teboj odklalo in te vrglo, ko se nikamor ne moreš prijeti, navezan le na noge. Tudi varovanje je slabo; cepin zabiješ do grla v mehak sneg, pa nič ne drži, toporišče kar pleše po pršiču, konica ne najde opore v ledeni skorji ob steni, marveč spodrsne ob gladini. V takem hodiš precej na dobro srečo in se varuješ le s tem, da paziš na vsak gib, ki te utrdi v ravnotežju.

Obotavljali se pa nismo kakor leto poprej, ko smo se le z večino glasov odločili za naskok; danes smo bili soglasni. Miha je zagazil naprej in previdno prečkal v steno; vsak korak je preizkusil, preden se je zanj zares odločil, hodil je kakor po strmi strehi, medtem ko ga je Andrej varoval, dokler ni potekla

vrv. Ustavil se je na slemenastem zametu, kjer je poiskal trden sneg, zabil vanj cepin in ovil okrog njega vrv, sam pa se razkoračil v globokih stopinjah. Tako smo polagoma zlezli pod začetek onega žleba, ki se više gori neha v škrbini: Miha naprej, do njega Andrej, pa spet Miha za raztežaj in nato do Andreja jaz, ki sem bil zadnji, tako da sta zmerom dva stala in pazila, ko se je tretji kopal skozi sneg.

Ko se je Miha dvigal po žlebu, se mi je zdelo, kakor da gledam krta, ki riže; niti prav nisem videl, ali gre pod snegom ali nad njim — vse se je prašilo okrog njega in se usipalo izpod njegovih nog in rok. Pa se nisem niti ziniti upal; tehtal in sodil sem le, kaj in kako bi ukrenil, če bi Miha nenadoma pridrsal nazaj; saj ga je dobro zdelovalo. Naenkrat pa je za voglom začelo peti kladivo po klinu; zdaj je bilo takoj konec skrbi, zdaj bi tudi padec prvega ne bil več nevaren, ko smo bili trdno zvezani in pribiti k Škrlatici. Najhujše in najtežje je tako minilo; treba je bilo le še po ozkem, strmem žlebu v škrbino.



Škrlatica

Foto Matevž Prelih

Pa glej ga hudimana: še se nam je upirala Škrlatica. Žleb je bil na globoko zasut s pršičem, skozi katerega so dereze priglodale prav do globokega ledu, strmina pa je narasla, da si moral prav s prsmi in z rameni odrvati sneg, če si hotel naprej. Zgoraj pa škrbina, čudna na pogled, kar iz celega, tako je bila zamedena. Zaskrbelo nas je, kako bomo zmogli tam čez. Kako? Miha jo je takoj pogodil: prevrtali jo bomo, če ne bo šlo drugače! Miha je začel počasi, kakor vedno, pa se je dvigal in dvigal čez prvi strmi prag pod steno v škrbini; zabil je med potjo še klin in si oddahnil. Kmalu je bil na škrbini, ki mu je dobrohotno prihranila vrtanje; okobalil in zajahal jo je. Pomaknil se je tja za rob, Andrej je bil spodaj na levo, jaz pa ravno pod njim, da se nikamor nisem mogel umakniti, temveč sem moral kar vdano prenašati, ko me je domalega zasul sneg, ki se je od zgoraj drobil.

Vsi premraženi smo se sešli za škrbino na kratek oddih. Pa nas je naprej zgnal ne samo mraz, bolj nas je veselje, da do križa na vrhu ne bo več resnih zaprek. Udarili smo jo v steno, kjer je izpeljana nova pot; bila je deloma že kopna, ker leži na prisojni strani in je stena strma in gladka, da prav hitro odvrže sneg. Nekateri klini so kukali iz snega, za prijem in za varovanje z vrvjo. Brž smo bili na grebenu in na kopnem robu. Ni bilo ne vetra, solnce je žgalo s pomladnsko močjo, nebo je bilo vse tja do najdaljnega obzorja temnomodro. Ven s fotografskimi aparati! Imamo sicer samo take, ki veljajo le 75 din. (Joža jih je krstil »mišnice«), pa v dobrih rokah tudi taka majhna žaba daleč skoči!

Zaverovani v to naše slikarstvo, smo naenkrat zaslišali čist vrisk tam z Dolkove Špice — glej ga, bolnega želodca, kaj ni Joža mahal na vse vetrove

tam z Rdeče škrbine! Hitro smo se mu oglasili in pokazali, kje smo; pospravili smo slikarjijo in odrinili še na zadnji opravke. Po grebenu je bil zamet trd in spihan, hoja prijetna in hitra, tako da se je tudi oko spotoma utegnilo in moglo napasti. Kar nič se nismo mogli nagledati Rokavov, pa Triglava, Razorja, Pri-sojnika, Jalovca — vse se je kopalo v solncu in se bleščalo v čisti belini in sililo nekam še bolj v višave. Severna plat Stenarja in Pihavca je bila vsa iz kristala; niti za dlan ni nikjer gledala skala izpod sneženega ometa. Kar vrteli smo se, gledajoč, občudujoč. Če bi Andrej ne pogledal na uro, da gre že na dve po-poldne, bi se naprej vrteli; tako je bilo vse nepopisno in praznično lepo. Ura pa nas je spametovala; kakor v strelu smo se lotili še zadnjega grebena. Zmočena vrv, trda kakor prekla, nam je sicer nagajala, a ob treh popoldne smo se pri-kopali čez plečat zamet do križa, ki ponosno gospoduje čez vse te lepote. Zima ga ni zmajala, samo sneg mu je do polovice zagrebel podnožje; knjigo smo morali izkopati iz ledenega ograbka.

Bil pa je tudi že čas, da smo dospeli; telo je bilo že dodobra potrebno počitka in okrepčila. V svoje »mišnice« smo ujeli nekaj najbolj zrelih motivov; potem smo posedli utrujeni po snegu in segli po brašnu, t. j. po jedači. Po pijači nismo segali, ker je ni bilo. Bilo pa je dovolj snežnice. Hladna pijača in mraz v premočenih udih pa sta nas kmalu odslovila navzdol; tudi se je že solnce jelo nagibati na trentarsko stran. Do škrbine na odcepu stare in nove poti je šlo brzo. Škrbina nas je nekoliko pomudila, pa smo jo tudi ugnali; Miha je dva klina zabil, pa smo že bili zunaj iz stene in v plazu na velikem melišču. Tukaj pa je bil sneg že južen, udiral se je in postavil na laž naše upanje, da se bomo prijetno podrsali po pobočju v kotel pod Dolkovo Spico. Prav gaziti smo morali; vendar — navzdol — smo stopali hitro in brez sape. Pod Dolkovo Spico pa smo zopet do pasu bredli pršič. Pod nami doli je tekla po vsem snegu zve-rižena črta; kaj naj pomeni? V zgornjem delu je potekala v daljših pravilnih lokih na levo in desno doli po plazu, nato se je v ravni črti stegnila na spihan rušnat rob nad prepadom. Uganili smo, da so bili to gamsi; hudoben jezik je še pripomnil, da so gotovo imeli tekmo v alpski kombinaciji: zgoraj v likih, spo-daj pa v smuku...

Se tista odlomljena strmina nam je s svojim težkim južnim snegom in s podsipanjem nekoliko nagajala, nato pa čez rob, kjer nas je presenetil Joža, ki se je že davno vrnil z Dolkove Spice, a je kot zaveden tovariš zvesto počakal na nas, čeprav mu je mraz silil pod srajco. Tem bolj smo ga bili veseli, on pa nas tudi, ker nam ni bilo treba, da bi bili drug za drugega v skrbeh. Združeni v uspehu in tovarištvu, pa srečni, da nam je sv. Jožef privoščil tako prijazen god, smo jo drsnili v globokih skokih po grapi v dolino, kamor smo dospeli že precej za temo.

Dr. Pavel Brežnik:

Peš preko prelazov sv. Gottharda, Furke in Grimsela.

Enajst je bila ura s cerkvenega stolpa, ko je pristal elegantni beli parobrod »pristanu mesteca Flüelen, na najjužnejšem koncu Vierwaldstättskega jezera. Bil je vroč avgustovski dan. Ker sem pred vstopom na parobrod imel že triurno pešhojo za seboj, sem jo takoj, ko sem stopil na suho, mahnil v kopališče, da se ohladim v kristalno čisti jezerski vodi — kak užitek obenem na vse strani z razgledom na gorske velikane! Tik kopališča vozi Gotthardska železnica, v ozadju pa stoji gradič Rudenz, nekdanj last plemiča von Attinghausena, znanega iz Schillerjeve drame »Wiljem Tell«.

Po kopeli sem si zopet oprtil nahrbtnik in jo krepko mahal proti jugu. prvemu cilju, slavnemu prelazu sv. Gottharda nasproti. Lahko bi se bil z elek-trično peljal v 3 km oddaljeni Altdorf. Ko pa sem izvedel, da gre šele čez pol ure, sem šel rajši peš. Žal, moram reči. Kajti v opoldanski vročini sem rezal prašno cesto in prišel precej spehan v Altdorf. No, v gostilni »pri Tellu« me je minila slaba volja je prijetnem hladu, pri izborni jedači in pijači.

Po kosilu sem si ogledal kraj. Altdorf (ali Altorf) ima nad štiri tisoč prebivalcev in leži v sadnorodni dolini, obdani od visokih gor. Znan je iz švicarske zgodovine: tu je Viljem Tell s puščico zadel jabolko na glavi svojega sinka. Na to spominja Tellov spomenik pred starim stolpom na trgu. Na hiši, kjer je bil l. 1799. glavni stan ruskega generala Suvorova, je spominska plošča. Takrat so namreč Rusi pri zasledovanju Francozov od juga čez prelaz sv. Gottharda prodrli tusem.

Po glavni cesti, ki vodi po široki dolini reke Reuss, sem krenil navzgor proti jugu. Lep je pogled na desno, na skoraj 3000 m visoko skupino Urirotstocka. Tu sem prvikrat srečal švicarski pošni avto, svetlorumeno pleskan, eleganten, širok voz. Rumena voz s črnimi robovi me v barvi spominja na stare avstrijske pošne vozove. Poštni avtomobili imajo prijetno dvoglasno trobento, ki jo čuješ že od daleč, kako skladno doni v gorski svet. Taki poštni avtomobili prevozijo na izvrstnih gladkih cestah izza l. 1919 vso Švico in se dvignejo čez devet gorskih prelazov v višini od 2000—2472 m nad morsko gladino. Število potnikov s temi avtomobili se je napram prejšnji konjski pošti več ko podvojilo (okrog 150.000). Vozovi so zgrajeni nalašč za gorske ceste in imajo tri močne, med seboj nezasavisne zavore, med temi eno jako učinkovito motorno. Zgrajeni so tako, da naravnost prevozijo najožje ovinke. Poštni avtomobili imajo na gorskih cestah pravico, da se drugim vozovom izumikajo vedno na gorsko stran. Vsak dan jih najtočneje pregledajo, vozniki so posebej izobraženi za alpsko službo. Na razglednih točkah avto po želji postoji.

Rezal sem jo udobno v dolini reke Reuss; cesta se je bolj in bolj strmo dvigala. V mraku sem dospel v kraj Amsteg, kjer sem sklenil prenočiti. Ustavil sem se v hotelu tik kamenitega mosta, pod katerim oglušujejo bobni divje vodovje. Visoko nad krajem vodi gotthardska električna železnica preko doline na 53 m visokem in 134 m dolgem mostu.

Po večerji sem stopil v gornji del vasi, kjer leži velikanska elektrarna gotthardske železnice, zgrajena v l. 1916—23; oddaja predvsem poleti električno energijo za železniški promet, ki se na tej, kot na večini švicarskih prog, vrši z električnim pogonom. V 7,5 km dolgi cevi so privedli vodo reke Reuss v rezervoar, ležeč 282 m nad elektrarno. Vanj se steka tudi pritok iz potoka Kärstelena; to združeno vodovje pada v treh jeklenih ceveh v premeru 1,6—1,8 m, ki so speljane preko železniške proge, na šest turbin, kojih vsaka proizvaja 13.600 k. s. Iz velikih odprtih oken elektrarne puhti silen vroč veter na cesto, da se grmovje in drevje kar pripogiba.

Drugo jutro sem se zbudil pozno. Ko se pripravljam na odhod, zagledam na mostu pred hišo znanca, s katerim sem bil pred tremi dnevi na Rigiju. Bil je trgovec iz Schleswiga, Nemec. Simpatični možic je bil precej trebušast in je prišel nalašč v Švicarske Alpe, da za stokilometrsko pešhojo plača nekaj kilogramov svoje masti.

Skupno sva jo mahnila po veliki cesti navzgor, prelazu sv. Gottharda nasproti. Moj sopotnik, navdušen pacifist in velik sovražnik militarizma, mi je spotoma zaupal svoje zasebne križe in težave. Imel je sina srednješolca, ki se je bolj zanimal za žogobrc kot za knjige in je zato slabo izdelaval v šoli. Zaupal sem mu, da tudi pri nas marsikateri oče tako toži.

Med takimi in enakimi pogovori sva jo krepko mahala po vijugah navzgor, po gozdu in po prostem. Razgled naprej in nazaj, navzgor in navzdol je prekrasen. Edino pešec ga more dodobra užiti. Nad vse zanimiv je pogled na gotthardsko železniško progo. Izpeljana je po treh predorih, ki so pravi krogi, a se proga v njih strmo dviga. Le na ta način je bilo mogoče premagati strmec v ozki dolini. Parni stroji so le s težavo vlačili dele vlakov preko tega pogorja; danes vozijo mogočne električne lokomotive dolge vlake z veliko hitrostjo tudi po tej progji.

Pred postajo Wassen (931 m) sedeva na lepo senčnato razgledno točko. Kot pristen Kranjec sem potegnil iz nahrbtnika vse mogoče, da si privežem dušo. Moj tovariš pa potegne košček dvopeka, ga počasi žveči in s tem konča svoj zajtrk. Ko ga vprašujoče pogledam, mi pove, da pojé vsak dan le nekaj kosov švedskega prepečenega kruha in izpije kak kozarec svežega mleka. Drugega nič. Tudi ne puši. »Hočem shujšati za nekaj kilogramov!« — »Vi siromaki-

debeluharji!« sem si mislil po svojem obilnem obedu in si prižgal cigareto. Nato sva nadaljevala pot. Odslej je po cesti brzelo več avtomobilov in motornih koles; a niso naju motili. Ceste so krasne, vozniki obzirni.

V Švici je tudi onemu, ki ni veleturist, mogoče, da pride v najvišje Alpe lepo peš. Ni treba niti podkovanih čevljev, ne cepina in derez celo ne. Niti ne čutiš, kdaj in kako prideš v višino dveh do treh tisoč metrov. Navadna turistovska oprema, dobra palica in — dobra volja — pa boš prispel v samotno kraljestvo nebotičnih velikanov.

Čez pičli dve uri sva dospela v vas G ö s c h e n e n, ne daleč od vhoda Gotthardskega predora. Kraj leži 1109 m visoko, zelo slikovito ob sotočju obeh rek Reuss. Göschenen je znano letovišče. Na pokopališču je spomenik zgraditelja Gotthardskega predora, inženjerja Louisa Favre-a, ki ga je l. 1879. zadela v predoru kap.

V gostilni sva se osvežila z izbornim mlekom. Tu sem se poslovil od tovariša; on je odšel v smeri proti prelazu Furki, jaz pa sem imel namen, da se peljem z železnico skozi predor na njegov južni konec ter se od tam vrnem proti severu, a peš čez prelaz. Bila je že ena ura popoldne, ko sem se odpravil na postajo Göschenen, ki je tik pred vhomom v predor. Plačal sem en in pol franka za 13 minut trajajoči prevoz skozi 15 km dolgi tunel. Zidan je, najvišja točka mu je 1154 m nad morjem. Pribrenčal je električni brzovlak in četrť ure pozneje smo planili na dan v mestecu A i r o l u v italijanski Švici. Tu je bilo neznosno vroče. V gostilniški sobi sem čakal do solnčnega zahoda. Nato sem si ogledal vas Airolo (1145 m), ki ima popolnoma italijansko lice in blizu 2000 prebivalcev. Nemci jo imenujejo Eriels. Vas je enkrat popolnoma pogorela, drugič so se na njo zrušile skale z gore Monte Sasso. Tako je danes Airolo nanovo pozidan in napravlja prav ljubeč vtis. Italijani z juga prihajajo sem na letovišče. Airolo leži v gornji Tessinski dolini, ki jo Italijani imenujejo Valle Leventina, Nemci pa Livinental. Pokrajina ima visokogorski značaj; predvsem je prekrasen pogled na mogočno Rotondsko skupino.

Ker sem hotel priti še pred opoldansko vročino na vrh prelaza sv. Gottharda, sem drugo jutro odšel zgodaj iz hotela, ko je še vse spalo. V temi sem še komaj videl cesto pred seboj. Bilo je vrhu tega oblačno. Iz predora je ravnokar prihrumela dolga, belo razsvetljena železna kača. Bilo je prijetno hladno, ko sem se vzpenjal po prvih vijugah navzgor. Ko se je začelo daniti, je ležal Airolo globoko pod menoj.

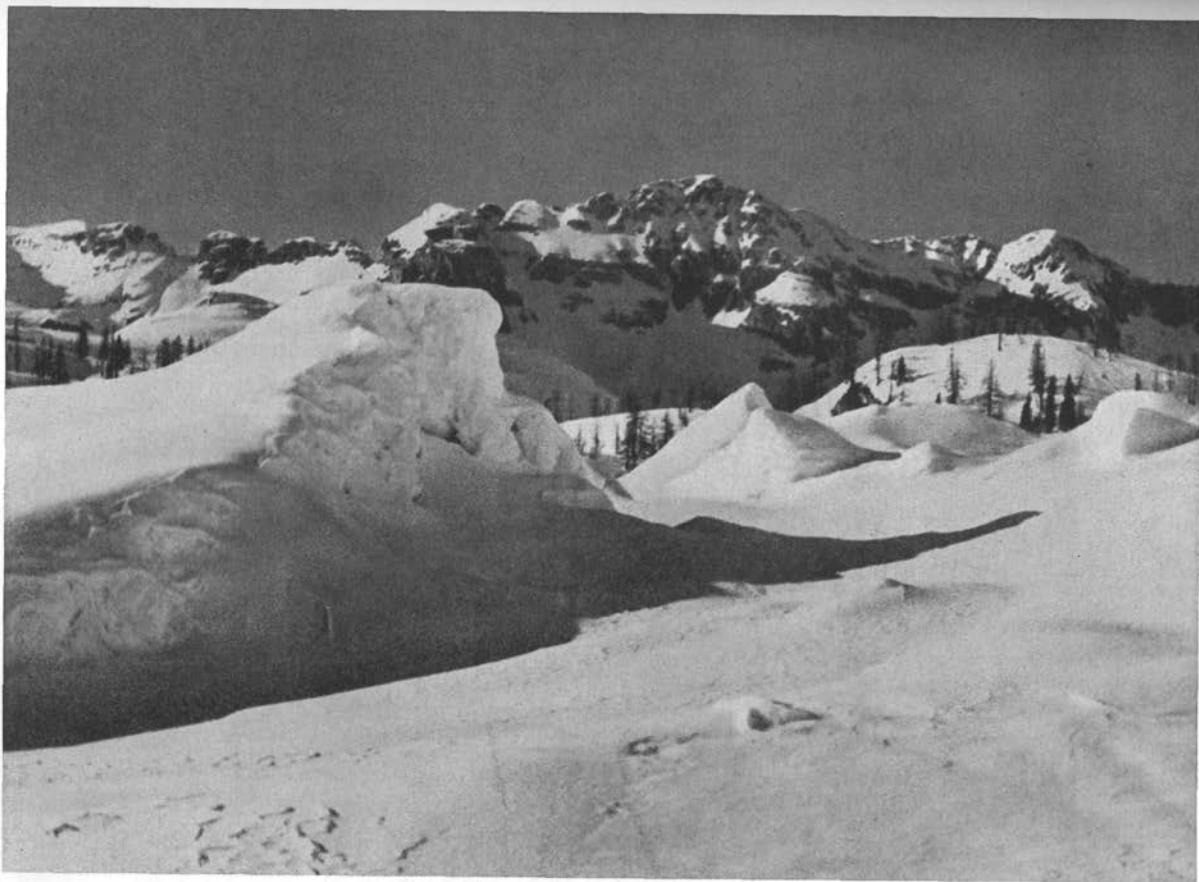
Švicarske Alpe imajo mnogo več prelazov nego francoske ali avstrijske; ti so že od nekdaj olajševali prehod preko gorovja.

Sv. Gotthard je gorska skupina, ki meri kakih 440 km². Je zelo razčlenjena, ima mnogo vrhuncev in ledenikov in kakšnih 30 majhnih jezer. Sv. Gotthard je tudi znan kot najdišče redkih rudnin; n. pr. gorskih kristalov, granatov, turmalinov, adularjev. Kadar sem prečkal iz ene cestne vijuge na drugo, sem vedno pazil na tla in res našel lepe kristale za spomin. Cestar, ki je popravljal cesto, mi jih je tudi ponujal v nakup, a hotel sem ponesti s seboj samo — svoje.

V Airolo sem bil prejšnji večer čital lepake, da bo naslednji dan od 9. ure naprej prirejena mednarodna avtomobilska alpska dirka čez prelaz. Zato sem se požuril. Tik ceste so trdnjave, ki zapirajo pot iz Italije proti severu. Ko so začeli padati prvi solnčni prameni preko gora, sem bil že zelo visoko, v divje romantični pokrajini. Bil sem sam; nobenega človeka nikjer, nobene hiše, kakor daleč sega oko. Samo lepa široka cesta, po kateri sem veselo korakal, je spominjala, da je šla človeška civilizacija tu preko... Pogled na vse strani je bil nepopisno lep. Imel sem srečo, da sem prepotoval sv. Gottharda v blesku poletnega solnca.

Slednjič, potem ko sem prečkal brez števila vijug, sem zagledal pred seboj hospic sv. Gottharda in poleg njega hotel Monte Prosa. Tik za njima leži prelaz v višini 2112 m. Hospic je bil ustanovljen že v 14. stol., a so ga morali mnogokrat obnoviti. V njem je tudi vremenska opazovalnica. Ob višini prelaza leži več krasnih malih jezer. Šel sem na grič poleg enega ter se tam utaboril in se okrepčal.

Nato sem šel k hotelu, kjer je poslovala kontrolna komisija za avtomobilno dirko. Bili so to člani milanskega avtokluba, ki so v velikem razburjenju pričako-



Lepa Špica

Foto ing. Francè Avčín

vali prvi voz. Ravno prav sem prišel. Ni bilo treba dolgo čakati in že je pridivilj ko strela s prelaza dol in po cesti ob jezeru prvi avto; švignil je mimo nas in jo udrl navzdol s tako hitrostjo, da sem bil prepričan: na strmi cesti ob prvi vijugi se mora razbiti! Bil je nemški avto. Sploh so se dirke, kakor sem pri poznejših vozovih opazil, udeležili skoraj samo Nemci, pa Avstrije in Italijani. Občudoval sem elegantno sigurnost in smelost vozačev, kakor tudi navdušenje, ki je vladalo med peščico turistov, ki smo se bili slučajno tu zbrali. Kakšnih 30 avtomobilov je v teku ene ure že prihitelo mimo, vsi v najlepšem redu in brez vsake nesreče. Nazadnje mi je bilo dosti. Šel sem na bližnji grič, se še enkrat razgledal po slavnem prelazu ter jo mahnil navzdol proti severu. Zavil sem po stranski poti na levo ter po pičli uri došel do majhnega jezera Lago di Lucendro, ki leži prekrasno v višini 2077 m ob vznožju skoraj 3000 m visokega Piza di Lucendro. Sedel sem ob jezeru in se kar nisem mogel ločiti.

Sv. Gotthard in njegovo okolico je ljubiteljem narave predvsem zato priporočati, ker je tu še vse naravno in samotno. Ni letovišč, ni hotelov, ni vzpenjač, ni umetno narejenih razgledišč; vse to ponekod človeku zagreni uživanje božje narave. Kar žal mi je bilo, ko sem se dvignil za pot navzdol. Srečam še en — zadnji — avto mednarodne dirke; vozila ga je dama in ona in možak poleg nje sta se kisló držala.

Hodil sem navzdol več ko dve uri in slednjič došel v slikovito vas Hospental. Večerilo se je že. Z zadovoljstvom sem sédel v mlekarno. Hospental leži zelo slikovito ob obronkih visokih gora 1470 m visoko in je važno križišče gorskih cest: proti severu vodi cesta v dolino reke Reuss na Vierwaldstättsko jezero, proti severovzhodu do Rena proti Bodenskemu jezeru, proti jugozapadu v dolino reke Rhone k Simplonskemu prelazu. Zadnja je bila moja smer.

V Hospentalu, ki je priljubljeno letovišče in zimski športni kraj, sem se samo odpočil in nato odšel po ravni dolini v nekaj kilometrov oddaljeni Realp, odkoder sem se hotel naslednje jutro povzpeti na visoki prelaz Furko. Hoja po dolini ni bila preveč zanimiva, po čisto ravni cesti, čisto sam; na eni strani železnica, na drugi reka, ki teče po ravni, popravljene strugi. Železnica je ozkotirna in se zove Furkabahn. Zgradili so jo iz vojaških vzrokov. Pogon se vrši na paro; dolga je 22 km.

Vesel sem bil, ko sem jo primahal v Realp; nočilo se je že in bil sem pošteno truden. Realp je majhna vas, ki leži 1541 m visoko. Ima novo župnijsko cerkev in dva hotela. Šel sem v Hôtel des Alpes, ki se mi je zdel bolj skromen. Po večerji sem si ogledal pokopališče in vas. Bila je nedelja in vse je bilo videti nekako praznično. Komaj sem legel spat, se je oglasila pod menoj v gostilniški sobi godba. Plesali so. Zanimal bi me bil ples gorjancev, toda bil sem pretruden. Godba me je kmalu zazibala v trdno spanje.

Mraz me je zbudil. Prižgal sem luč in pogledal na uro. Pol štirih. Naspal sem se, zato sem vstal. Vse je še spalo, ko sem odšel iz hotela. Seveda sem bil povprašal prejšnji večer, kje je ključ od vežnih vrat. »Nikoli jih ne zaklepamo!« se je glasil odgovor. »Srečna dežela!« sem si mislil.

Bilo je tako hladno, da me je pošteno zeblo, ko sem stopal čez pašnike polagoma navzgor. Zdaniilo se je bilo že toliko, da sem nad seboj videl brzjavne droge, ki so mi morali biti, kakor se mi je reklo, kažipot. Prehitel sem samotno staro ženico, ki je nesla veliko košaro bogve kam navkreber. Prečkal sem v zelo strmih rebri vijugo za vijugo. Ko pa jih ni hotelo biti konec, sem, sit tega kolebanja, slednjič lepo ostal na cesti in po njej zložno korakal naprej.

Pokrajina je bila čisto drugačna ko prejšnji dan na prelazu sv. Gottharda. Tam je bilo vse nekako veselo, južno, solčno, da bi kar zavriskalo. Tu ni bilo solnca, na vseh straneh temni hribi, okoli njih se je naglo podilo črno oblačje in iz dolin so se vlačile megle. Hladen veter je bril in tuptam je malo naškrapalo. Počasi sem se dvigal višje sam, čisto sam. Gorske kavke so edino oživljale pokrajino. Neprestano so sedale pred mano na kamenje in skale ob cesti. Dobro, da nisem praznoveren...

Kar zadovoljen sem bil, ko sem začul pod seboj ropot motornega kolesa. Toda pol ure je trajalo, preden me je dohitelo. Dva sta jahala na njem, kar sem zelo mnogokrat opazil po vseh alpskih cestah. Nemci imajo za to prometno sredstvo dober izraz; pravijo mu »Brautomobil«.

Ko sem bil že zelo visoko, so se oblaki slednjic raztrgali in posijalo je gorko solnce. Bil sem ga zelo vesel. Poiskal sem si primeren prostorček in začel opazovati sosednje gorovje. Ne visoko nad menoj je bil ogromen ledenik Siedelngletscher. Nad njim se dviguje veličastni Galenstock (3600 m). Zdelo se mi je, da je ledenik komaj pol ure nad menoj. Zato sem sklenil, da grem do njega. Toda mesto pol ure sem hodil dobri dve uri, preden sem dospel do ledenikove stene. Od vseh strani je curljalo z nje, z vrha pa je od časa do časa prigmela ledena sklada. Umaknil sem se na bližnjo višino ter se tam v solncu na mehki preprogi gorske trave utaboril. Bil sem ne daleč od menoj ko 3000 m visoko. Nepopisen, mogočen razgled! Globoko pod seboj sem s kukalom opazil cesto, še niže pa železniško progo, po kateri se je ravno premikal mikroskopično majhen vlak, neslišno v moji višini.

Ko je gosto oblačje zopet zakrilo nebo, sem se naglo odpravil. Hotel sem do večera priti v selo Gletsch v dolini reke Rhône. Ko sem se spuščal po skalah navzdol, je že začelo močno deževati. Pod veliko, nagnjeno skalo sem vedril. Čez dobro uro je dež ponehal. Ko lezem brez steze zopet navzdol, pridem do močnega, deročega potoka, ki je tekel iz ledenika. Moral sem preko. Kako? Poiskal sem najplitvejše mesto, sezul čevlje in prebredel ledeno mrzlo, umazano sivo vodo. To imaš, če kreneš s ceste! Čez velike skale in udirajoč se grušč sem preko premočenih pašnikov končno dospel na glavno cesto, kjer je stal hôtél. Tam sem naročil čašo toplega mleka; a natakari mi je povedal, da imajo pač šampanjca, mleka pa ne. To je bil edini slučaj na vsem potovanju, da sem bil tako negostoljubno sprejet. Natakari ni bil Švicar. In baš na prelazu Furka se je to zgodilo. Hôtél je odprt samo poleti.

Prelaz leži 2431 m visoko in pada na obe strani strmo navzdol. Na severu mu je Furkahorn (3028 m), na jugu Blauberg (2761 m). Proti zapadu je sijajen razgled na Bernske Alpe s Finsteraarhornom in na Walliške z Weißhornom. Prelaz je utrjen; ob cesti stoji več vojašnic. Srečal sem četo švicarskih alpincev v popolni gorski in vojni opremi.

Onkraj utrd ob Galenhütten se cesta nagne navzdol. Pogled na spredaj ležeči Rhonski ledenik je prekrasen. Čez dva in pol km pridem do njega. Cesta vodi tik ob njem. Tu stoji lepi hotel Belvedere v višini 2272 m. Dolga vrsta avtomobilov, ki stoje pred njim, priča o živahnem tujskem prometu na tej izredno razgledni točki. V gostilni popijem čašo toplega mleka; zanimivo je, da v Švici vsi turisti pijejo mleko — saj ga ni boljšega mleka na svetu!

Bilo je že pozno popoldne, ko sem se ločil od krasnega razgleda in krenil po cesti navzdol. Globoko pod cesto zopet zapazim železnico, ki prihaja iz 1850 m dolgega Furka-tunela. Cesta je ozka in se v neprestanih vijugah spušča strmo navzdol. Dohitim tovorni avto, ki je bil ravnokar raztovoril pesek za popravo ceste; šofer me je rad vzel s seboj doli v Gletsch. Vesel je bil, da izve od tujca kaj novega. Možak je bil zelo prijazen, jaz pa sem hitro obžaloval, da sem sédel na veliki avto. Pri vsakem ovinku je moral šofer zavoziti tik prepada, se nato peljati dva koraka nazaj in šele potem je izvozil. To se je ponavljalo in ponavljalo, da so mi mravljinici večkrat kar zagomazeli po živcih, čeprav mi je šofer zagotavljal, da dela to pot vsak dan dvakrat in vedno varno. K sreči vso pot nismo srečali nobenega avtomobila.

»Kaj pa, če srečate veliki poštni avto?« — »Vozim vedno ob času, ko jih ni. Sicer pa so na določenih mestih nalašč določena izogibalšča za večje vozove, tam je cesta izdatno razširjena.«

Odleglo mi je, ko sva privozila v dolino in sem izstopil. Prijazni šofer mi je še povedal, kje dobim poceni sobo. In res sem jo dobil, lično in čisto, za 2.50 fr. Večerjo pa sem imel v nahrbtniku, zato nisem šel večerjat v hotel. Tako sem dobro izvozil. Gletsch leži v višini 1763 m in obstoji prav za prav le iz dveh hotelov, njih stranskih poslopij, enega kioska za prodajo razglednic in planinskih spominkov, ter majhne železniške postaje. Od hotela do vzhodja Rhonskega ledenika je le pol ure. Tu izvira reka Rhône; v Gletschu je seveda še majhna kakor Gradaščica, samo bolj kalna in divja. Rhonski ledenik se dviga v terasah; sredi 19. stol. je napolnjeval dolino še več ko do polovice.

Nisem bil prvi Slovenec, ki je strmé stal pred naravnim čudom. Pred svetovno vojno je hodil po teh potih tudi gospod inspektor Josip Wester. Popisal je svoje potovanje v Ljubljanskem Zvonu.

Krasen je pogled v ledeno izdolbino, iz katere izvira reka. Zvečer sem se žetal ob reki navzdol skozi divjo sotesko, kjer je komaj prostora za cesto; železnica se je morala umakniti v predore. Zadnji avtomobili so prihajali od Simplona sem ter baino razsvetljevali peneče se vodovje in temno skalovje.

Zjutraj sem se zbudil, ko je bil že beli dan. Lilo je, zato sem spal kar naprej, do enajstih. Ob enajstih je še lilo. Ko pa sem vstal in se oblekel, je dež že ponehaval. Zato sem se takoj odpravil naprej, da pridem še čez tretji gorski prelaz, ki sem ga imel v načrtu: čez Grimselski prelaz.

Tik za hotelom se začenja cesta strmo dvigati v šestih vijugah po pobočju, imenovanem Maienwang. Prve vijuge sem prečkal, čeprav so bila tla zelo premočena. Tu sem naletel na krasne, debele borovnice v ogromnih množinah, kar na prostem, po skalovju; sredi avgusta. — Vreme se je držalo kisló, a vsaj deževalo ni, ko sem prispel na vrh Grimselskega prelaza. Ni tako visok ko Furka, ima pa le še 2181 m. Tu je meja med kantonoma Bernom in Wallisom. Na vrhu stoji navadna gostilna. Na walliški strani je majhno jezero, Totensee, ki spominja na krvave boje med Francozi in Avstrijci l. 1799. Nova cesta, ki vodi na drugi strani navzdol, pa ne gre mimo Grimselhospica, ki leži v pusti gorski kotlini ob majhnem, temačnem Grimselskem jezeru. Ta hospic so ustanovili v 15. stol., zdaj pa je žrtev ogromne vodno-električne centrale, imenovane »Kraftwerke Oberhasle«, ki je izmed največjih hidroelektričnih naprav na svetu. Nov hospic stoji na sosedni višini. Tudi cesto so morali preložiti; kajti del stare ceste pride pod vodo velikanskega umetnega jezera, ki naj daje energijo za tri silne elektrarne.

Dolina reke Aare, po kateri sem hitel navzdol, je izredno divja. Na vse strani molijo razkosani vrhovi, do polovice pokriti s temnimi smrekami, spodaj pa bobni nebrzdana reka. Cesta je deloma vsekana v skoki. Kmalu pridem do znanega vodopada Handeckfall. Tu že velika reka pada 46 m globoko. Preko slapa vodi cesta. Čuden je ta slap: na levi prihaja vanj zelenosiva voda Aare, na desni pa srebrnosvetla voda Aerenbacha; tako je ena tretjina slapa čisto drugače barvana ko drugi dve. Z mogočno silo udarja vodovje ob skalo, tako da se visoko dviga vodni prah. Ob solnčnem svitu se tu med deseto in eno uro prelivajo mavrice. Vsak poštni avto se tu ustavi pet minut.

Ker so bile v hotelu Handecku samo še najdražje sobe na razpolago, sem odšel po cesti naprej v 5 km oddaljeno vas Guttannen, od te strani prvo vas v dolini Oberhasle. Leži 1061 m visoko prav lepo ob vznožju Ritzlihornu (3282 m). Bila je že temna noč, ko sem prišel tja. Prenočil sem v majhni, čedni gostilni, zgrajeni iz lesa. Sploh mi je ta vas zelo ugajala, ne samo okolica, tudi ljudje. Res je, da imajo lepo poletí, a zima je tu dolga in huda. Le s težavo čistijo cesto navzdol, da ostanejo v zvezi z ostalim svetom.

Pot iz vasi navzdol spremlja divje se penečo reko Aare ter pelje skozi več malih vasi slednjic v razširjeno dolino. Po sosednih višinah ležijo raztresene granitne skale, ki jih je bil tu pustil diluvialni aarski ledenik. Preko doline leži Kirchet, 160 m visok skalni gorski hrbet iz trdega jurskega apnenca, ki loči gornjo od spodnje Hasli-doline. Reka Aare si je v teku časa skozi to steno izdolbla svojo strugo in tvori tu slavno sotesko Aareschlucht. Predstavljajte si Vintgar, samo bolj ozek, stene višje, reko mogočnejšo! Vstopnina je 1 frank. Denar se porabi za vzdrževanje naprav v soteski. Pot vodi ponekod skozi tunele, izklesane v skalo in električno razsvetljene. Sredi soteske pada z višine obrobni sten slap Schräybachfall v Aaro. Soteska je dolga 1400 m. Na drugem koncu je gostilna in končna postaja električne cestne železnice, ki vodi sem iz mesta Meiringena. Mesto leži še samo 600 m visoko. Nastanil sem se v neki penziji v sosedni vasi Willigen. Iz svoje sobe sem imel krasen razgled na slapove Reichenbachfälle. Tam mimo in čez prelaz Scheidegg sem nameraval oditi naslednje jutro pod vznožje Jungfraue; toda slabo vreme mi je prekrizalo načrt. Deževalo je in deževalo, dokler nisem dežju ušel z vožnjo domov.

Tako sem v treh dneh prišel preko treh gorskih prelazov: Sv. Gottharda, Furke in Grimsela.

Obzor in društvene vesti.

Ustanovitev Akademske sekcije SPD, te nove in — uverjeni smo — živovorne edince naše planinske organizacije, se je izvršila na ustanovnem običnem zboru, dne 5. marca na univerzi. Zboru je prisostvoval predsednik SPD, g. dr. Josip Pretnar, ki je na zbrane zborovalce naslovil spodbudne besede in želel sekciji pri njenem delu vsake srečo. Pri volitvah je bil soglasno izbran sledeči odbor: predsednik Hvastija Franc, podpredsednik Janez Gregorin, tajnik Jordan Bogdan, blagajnik Slapar Mirko, gospodar Zupanec Albert; nadzorni odbor: Varga Ivan, Cigan Jože, Rožmarin Franc; razsodišče: Grafenauer Bogo, Verbič Mirko, Rabuza Ante. — Po drugih državah so akademiki v posebnih sekcijah že desetletja med prvimi v alpskem izživljanju, in to ne samo na znanstvenih panogah, ampak predvsem pri praktičnem alpinizmu, tako da tvorijo prav izbrano planinsko legijo vsake države, v kateri je razvit alpinizem. Pri nas pa tega ali ni bilo, ali pa je bilo do nedavnega neorganizirano, nesmotrno. Zdaj je po iniciativi SPD in s polnim umevanjem zastopništva akademikov oživotvorjena Akademska sekcija SPD, ob naslombi na Počitniško zvezo. Član Počitniške zveze, ki plača 7 dinarjev, postane član te Akademske sekcije SPD. Akademska sekcija vodi svojo blagajno, odgovorna je SPD. Tako je SPD razumelo položaj študenta in je širokogrudno omogočilo ustanovitev in obstoj sekcije. Novi odbor je sklenil, da si bo s pridobljenimi sredstvi predvsem oskrbel zalogo najnujnejših alpinističnih pripomočkov, klinov, karabinerjev, vrvi, spalnih vreč i. dr., uvažujoč realni ozir, da je pričakovati obilnega odziva v akademskih vrstah le, če sekcija more članom postreči s stvarnimi pripomočki. Za zdaj, do jeseni preko poletja, bo sekcija činitve preustila še iniciativi posameznikov, rahleje z njo zvezanih; v jeseni pa bo s pozivi na univerzi povabila k sodelovanju čim najširše akademske vrste. Tekom zime namerava prirediti vrsto teoretičnih predavanj, ki jim bodo spomlad sledili praktični plezalni tečaji v bližini Ljubljane. Prav to bo glavni namen sekcije, da vzgoji večji, zanesljiv kader alpinistov, ki se bodo najprej usposobili doma, potem pa (upamo že v poletni sezoni 1938) poslali svoje dvojke in trojke v inozemska velegorja.

»Pohorska politika«. Za svoj običajni planinski ples (1. februarja), ki je tudi to leto v Unionsko dvorano privabil ogromno množico, je Mariborska podružnica SPD izdala posebno enonočno številko »Nepodkupljivega lista za Pohorski narod« z gorenjim naslovom in s pripombo: »poština na dolgu«. List, natisnjen na 8 straneh časniške oblike, izpričuje, da razpolaga SPD v Mariboru z dobrimi humoristi (posebno znani so trije) in karikaturisti, ki so domače in tuje, planinske in izvenplaninske prilike znali prijazno, pa tudi pikro, osmešiti ali v šaljni obliki razglašati bridke resnice ali z grotesknimi domislicami zbujati smeh in krohot. Da navajamo nekaj primerov: »Če Pohorja ne bi bilo, bi ga morali ustvariti.« — »Sv. Florijan je bil Prelek.« — »Nikoli nismo brez leta. Kako nerodno bi bilo, če bi staro leto naenkrat minilo in bi ne imeli takoj novega pri roki!« — »Hitler je odlikoval Stalina zaradi zasluga v pobujanju židovstva in komunizma.« (NB. Tedaj je bil znani proces v Moskvi.) — Oglas: »Elegantne ročne torbice za ženske iz krokodilove kože se dobe pri Kravosu.« — »Izgubili so se deleži Ribniške koče (Senjorjev Dom); pošteni najditelj naj jih obdrži do prihodnjega občnega zbora.« — Zahvalo pa vemo za resni poziv: »Ali ste že poravnali članarino za SPD? Ali ste že naročnik Planinskega Vestnika? Oboje priporoča »Pohorska politika«, posebno pa njen glavni urednik.«

Foto-Revija, mesečnik za vse vrste fotografije, ki izhaja v Zagrebu (Dalmatinska 6), je potreben informativen časopis za vsakega amaterja, zanimiv pa tudi za ljubitelja prirode, ker tu spozna sestavine njenih lepot.

Knjige. 1. Dr. Klement Jug, zbrani planinski spisi (uvod dr. Vladimir Bartol). — 2. Prevod romana Gustava Renkerja, (Pet mož gradit pot. — 3. V obliki žive povesti je naša nekdanja sotrudnica dr. Gizela Tarczay v madžarščini (»Bolgár földön«) opisala Bolgarijo z zemlje- in narodopisnega vidika. — Zaradi obilega gradiva smo poročilo o teh knjigah in druge vesti, tudi Antibarbarus, morali odložiti.

Razgled po planinskih časopisih.

The Journal of the mountain club of South Africa, glasilo »Južnoafriškega planinskega društva«, s sedežem v Capetownu (Kapstadt). Ni še dolgo, odkar smo na tem mestu govorili o novozelandskem, pa zopet o kalifornijskem planinskem glasilu; danes pa imamo pred seboj še eno, do zdaj nam neznano — le glejte in čudite se! kakšne zveze ima »Planinski Vestnik«: — imamo jo iz Južne Afrike. Knjiga ima povsem format nam že znanih angleških »journalov«, je razkošno opremljena s prekrasnimi ilustracijami (tudi skicami), celó na platnici zunaj (fotografija »Victoria stene«) in je tiskana na odlično močnem papirju. Journal izhaja v Capetownu, enkrat na leto, izdaja ga Južnoafriško planinsko društvo, capetownski odsek, ki nam je tu poslal svojega glasila 38. letnik, za l. 1935, izšel januarja 1936. Obsega 144 str. Urednik E. Field, Capetown. Cena 2 sh 6 p. — Naj omenim, da je to edino v angleškem jeziku pisano planinsko glasilo, kar smo jih prejeli do sedaj, ki je na zunanji platnici (tu in tam tudi med tekstom) opremljeno z »grbom« društva: preprosto risana cvetka — murka.

V uvodnih člankih nepodpisanega avtorja (najbrž urednik E. Field) izvemo, v koliko so napredovala transportna sredstva od ustanovitve društva, ter poročilo o pogozdovanju in zaščiti prirodne flore na pogorjih v območju društva (Table Mountain, Cedarberge, etc.) — S. Bisheuvel modruje o tem, kako malo je prave planinske poezije — citira nebroj angleških poetov — češ, da so to na eni strani čustva, ki te obhajajo v »naslanjaču«, na drugi strani pa tribut plezalcev: molk. Konča z besedami: »... mogoče, da je planinarjenje tako zadovoljujoča delavnost sama po sebi, da izključuje nagon, iz katerega se rodi pesem. Saj je v plezanju ritem, samoizražanje in razmišljanje radost. Morda v tem tiči vzrok, da so planinske pesmi tako redke. Videti je neobhodno potrebno, da bodi velik pesnik planin plezalec; kajti samo najtesnejša združitev s planinami bo razodela njih najgloblje tajne...« — Botanika bo zanimal članek gospe Lewyn o rastlini Stoebe plumosa, ki se pod imenom »slangbos« v različnih variacijah nahaja v provinci Cape. — Čitamo nadalje, kako je nastal prekop v dolini reke Witte, ki je ena najlepših, zanimiva z geološkega, zgodovinskega in planinskega stališča, ter slavospev o »M. Williamu« (ki je seveda iz aluminija), prepotrebem tovarišu, in se ustavimo pri K. Cameronovem poročilu o prvenstvenem vzponu na čelo Tafelberga skozi Wemmershoek dolino, ki mu sledi M. Versfeldov opis zanimive ture od Franschhoek do Haelhoek. — Osobito se nas dojme A. Berrisfordov članek o zanimivem, dosti težavnem frontalnem vzponu na Witteberg iz Toits' Kloof (ilustr. z vrčkanimi smermi), — S. Bisheuvel (gl. njegov članek zgoraj) pravi: »Ako moremo v planinah govoriti o spolu, tedaj mora Kupola (Dome) Olifant reke biti ženska«, in na duhovit način opisuje poizkus vzpona nanj iz doline Thee (dotok Olifanta); temu sledi fino stilizirana karakteristika Velikega Krakadaua od istega avtorja, ki piše med drugim: »Veliki Krakadau, monarh severnega Cedar gorovja, je čudovita gora. Kar nam izrednosti in krasote kaže pogorje Cedar, vse nudi Krakadau: votline in rude, raznolike forme skal, turnce, brezkončne prehode, veličanske figure in obraze ko z nožem izrezljane, izobilje cedar ter premnogo prirodnih nedotaknjenih drevesnic.« — A. Berrisford (gl. zgornj) in F. Berrisford nas v dveh obsežnih, izredno zanimivo in simpatično sestavljenih člankih popeljeta na »planinsko potovanje« v Sandfontain okraj (Južno Cedar gorovje). — Slede kratki opisi raznih manjših in večjih vzponov in odprav raznih avtorjev (na Drakensberge, Cathkin vrh itd., med njimi prvenstveni na Mont-Aux-Sources). — Nato nas povede kipar I. Mitford na Nyamulagira, aktivni vulkan v Belgijskem Kongu; silno zanimivo 18 dnevno potovanje, polno raznolikosti in precejšnjih opasnosti. — Nato čitamo 14 zanimivih, kratkih in jedrnatih poročil o prvenstvenih težavnih plezalnih turah v skalah Cape polotoka ter pregleden seznam vzponov na Table goro, dopolnilo k listi iz l. 1931 (tabela z imenom vrha, z datumom prvenstvenega vzpona; plezalci imenoma, registr. v letopisu). S tem so članki končani. Sledi spomenica umrli članici (Edita Mills, planinka pionirka Južne Afrike starejše generacije); naj-novejša planinska literatura (angleška dela), novi pristopivši člani, društveno poročilo, seznam ilustracij letnikov 1. do 37. tega Journala; sijajen pregled — koliko dela je v njem! S tem je letnik zaključen.

Resno delo stvarnih, kratkih člankov, brez bahavosti in nimo suhoparnosti, namenjeno predvsem plezalcem-»skalašem« — saj snega tam skoraj ni! Osobito zanimivo je za nas, ker nas z nazorno besedo in s prekrasnimi slikami seznanja s svetom ob ekvatorju in onstran njega, z gorovji, ki smo o njih malo kaj slišali in še manj vemo.

Milka M. T.

Slike — uganke.

Našo 2. uganke (2. števil., str. 64) so pravilno rešili: 1. Univ. profesor dr. Boris Zarnik v Zagrebu (9. febr.) točno tako: »To je pogled na Planjavo in na najvzhodnejši košček Kamniškega sedla, posneto kakih 150 m iznad Frischaufovega Doma na Okrešlju; navadni obraz Planjave, kakor jo gledamo z one klopi nad Domom«. — 2. Pavšič Marijan, sreski veterinar v Logatcu (9. febr.): »Slika je posneta s poti na Kamniško sedlo sem od Okrešlja. Vrh, ki na sliki dominira, je severozapadna glava Planjave; povsem na levi je viden glavni vrh; desno je vrh Kamniškega sedla z Babami. Od solnca osvetljeni vrh desno do smučarja pod sev. steno Kamn. sedla je del tkzv. Pasjega sedla«. — 3. Jana Biško, Kamnik (11. febr.): »Severna stena Planjave, fotografirana iznad Okrešlja«. — (Lina Horvat, dipl. phil. v Zagrebu, je bila blizu pravi rešitvi.)

3. uganke.

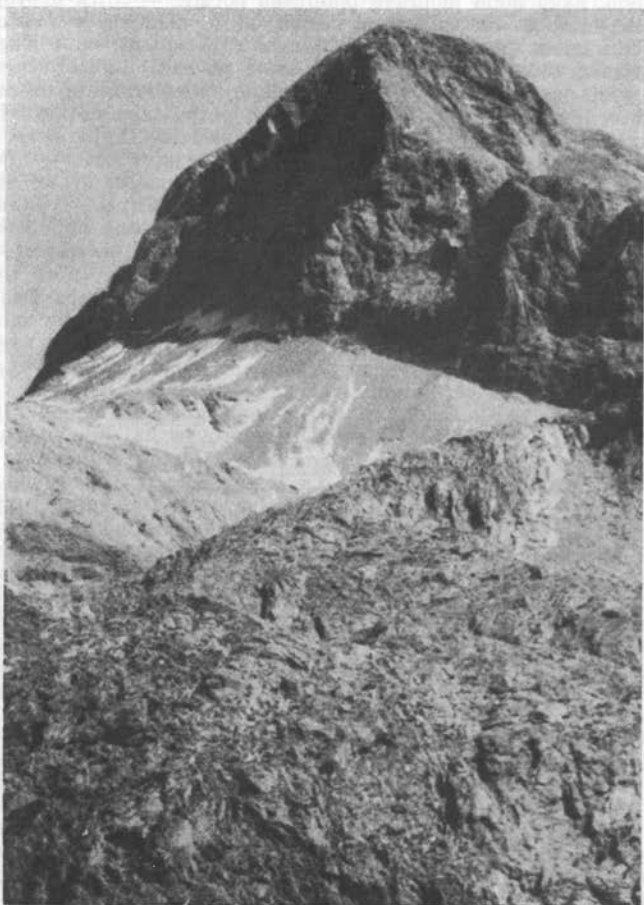


Foto
dr. Boris
Zarnik

Kaj in kje je to?

Najboljša pijača doma in
na turah je

Radenska

Dobite jo tudi
v planinskih kočah!

z rdečimi srci.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ul. 50 (v lastnem posloplju)

Telefon 37-81, 37-82,
37-83, 37-84 in 37-85

Brzjavni naslov:
Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo. — Safe-deposits itd.

Telef. 214 **Kramar & Mislej – Celje** Telef. 214

vodi vse predmete za
turistiko, alpinistiko, zimski sport, nogomet, ribolov, telovadbo

Cepini (model Zermatt, Akademiker in drugi), dereze (model Eckenstein, Allgäuer in drugi), vrvi, plezalke, klini, karabinerji, kladiva za plezalce, »Tricouni« žebliji, tornistri, nahrbtniki itd. ter vse za smučarski šport. Zahtevajte ilustrirani zimski cenik.

Celjska posojilnica d. d. v Celju

v lastni hiši - Narodni dom

Sprejema hranilne vloge na knjižice in tekoči račun ter nudi zanje popolno varnost in ugodno obrestovanje. — Kupuje in prodaja devize in valute. — Izdaja uverenje za izvoz blaga. — Glavnica in rezerve nad Din 16,500.000.—.

Podružnici: Maribor, Šoštanj

Foto razstava

Zveze planinskih društev od 4. septembra 1937 dalje v Novem Sadu.

Pogoji:

1. Foto razstave Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije leta 1937 v Novem Sadu se morejo udeležiti le člani v Zvezi včlanjenih planinskih društev.

2. Pošiljki slik za razstavo mora biti priključena od predsednika in tajnika dotičnega planinskega društva podpisana izjava, da je razstavljalec redni član v Zvezi včlanjenega planinskega društva.

3. Razstavljene bodo a) za prvi oddelek razstave: slike iz planinskih predelov, žanri, interjerji, narodne noše, običaji, portreti, tipi, planinska favna in flora. Slike morajo biti odlične v tehničnem in umetniškem pogledu; b) za drugi oddelek: fotografični posnetki vseh planinskih domov, koč in zavetišč vseh v Zvezi včlanjenih planinskih društev.

4. Vsak razstavljalec more razstaviti največ deset slik. Žirija, sestavljena iz nekaterih članov foto odseka SPD in po enega strokovnjaka iz Zagreba, Novoga Sada, Beograda in Sarajeva, bo pregledala zbrano gradivo ter ga predložila upravi Zveze v končno odobritev.

5. Za najmanjšo velikost slike je predpisana mera 18×24 cm, za največjo velikost 30×40 cm. Slike se morajo dostaviti nekaširane.

6. Na hrbtne strani vsake slike mora biti napisano:

- a) ime in priimek avtorja fotografije,
- b) ime društva, katerega član je razstavljalec,
- c) naslov avtorja,
- d) naziv slike za katalog,
- e) prodajna cena fotografije.

7. Vsak razstavljalec dobavi slike na svoje stroške, ako mu stroškov ne vrne njegovo društvo ter jih pošlje potom svoje planinske organizacije, ki nosi stroške za poštnino. Planinsko društvo, katerega član je razstavljalec, mora sočasno s pošiljko slik nakazati Zvezi po šest dinarjev za vsako sliko za stroške enotnega kaširanja in za stroške povračila slik. Navedeni znesek se ne vrne, četudi slika od žirije ne bi bila izbrana za razstavo.

8. Vsak razstavljalec prejme po svojem društvu potrdilo o prejemu slik in en katalog.

9. Uprava Zveze bo pazila na slike, ne more pa prevzeti jamstva za škodo, ki bi nastala na slikah pri transportu ali na razstavi.

10. Vse slike za razstavo morajo biti dostavljene najkasneje do 1. julija 1937 na naslov Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4/l.

11. Za najboljše slike bodo razpisane nagrade.